

GHENDTSCHÉ TYDINGHEN

**Tweemaandelijks Tijdschrift van de Heemkundige en Historische Kring
Gent V.Z.W.**

25e jaargang nr. 5

15 september 1996

Stichter: Gaston Hebbelynck †

Voorzitter: Hugo Collumbien

Onder-Voorzitter en Penningmeester: André Verbeke

Secretaris: Mevr. Angèle Eggermont, Maïssstraat 235, 9000 Gent

Archief en ruïldienst: Idem.

Redactie-Adres: Lijnmolenstraat 149, 9040 Sint-Amansberg - Gent

Administratie: Koggestraat 14 - 9000 Gent

Postrekening: 000-105.04.73-60, Heemkundige en Historische Kring Gent,
9000 Gent

Lidgeld: 400 fr. per jaar. Steunende leden: 600 fr. per jaar. Beschermleden:
1000 fr. per jaar. Buitenland: 200 fr. extra voor portkosten

INHOUD

- Onze Erelijst.	228
- Het Gents Kerkepad. Sint-Baafskathedraal.	229
- Inventaire Archéologique: De Voorgevel van de Vismijn.	252
- De 32e Gouwdag van het Verbond te Gent.	256
- Jan-Baptist Minne-Barth.	260
- Over de wetenschappelijke en andere waarde van heemkundige en lokaalhistorische studies.	265
- Gensche Woorde en Uitdrökkijnge. Deel XXXI.	272
- Gentse Memoriedagen: 25-26-27 februari.	275
- Bibliografie.	277
- Vraag en Antwoord.	278
- Lezers schrijven ons.	279
- Aanvullende ledenlijst.	280
- Gênsche Prâot.	281
- Dit bestaat niet meer.	282

Bibliotheek en wekelijkse bijeenkomsten: in het Documentatiecentrum voor
Streekgeschiedenis, Convent Engelbertus, Groot Begijnhof, huis nr. 46, Sint-
Amansberg: elke zondag van 10 tot 12 uur (uitgenomen op feestdagen);
Gesloten in juli en augustus. Bibliothecaresse: Mevr. A. Eggermont.

Verantwoordelijke uitgever: Hugo Collumbien, Lijnmolenstraat 149, 9040
Sint-Amansberg - Gent.

ONZE ERELIJST

Zoals beloofd in het laatste nummer van "Ghendtsche Tydinghen" van vorig jaar, (p. 336) laten we hierna in alfabetische volgorde de namen volgen van de leden die in 1972 aansloten en onafgebroken lid bleven tot heden.

Dat jaar werd afgesloten met 320 leden waarvan er dus 99 de meet bereikten. In 1971 werd er ook een schuchtere poging gedaan tot ledenwerving met als lidgeld 20 fr., 58 sloten er zich aan. Hiervan blijven er nog 18 over, het zijn deze met een X voor hun naam. Het cijfer na de namen is het lidnummer.

Mw Allaeyts-D'Hooge Laura (1)	x Mw De Vriendt-Mores Rosa (21)
Beyaert Guy (258)	D'Hondt Gustaaf (281)
Bibliotheek der Stad Antwerpen (219)	Eeckhout Paul (161)
Block Cesar (84)	Flachet Philippe (162)
Bouckaert Jacques (85)	Mw Halsberghe-Coutteel Suzanne (144)
Ir Bouquet Pierre (221)	x Hebbelincq Jean (100)
Mw Brisé-Vermeersch M. (151)	Hertoge Marc (254)
Brysse Albert (191)	x Hespel René (101)
Cambier Marcel (5)	Hollanders Herman (26)
Casteels Lucien (306)	Mw Hoste-De Waele Diane (29)
Clauwaert Jos (87)	Mw Kluyskens-De Potter Nicole (206)
Cocriamont Anne (152)	Kredietbank N.V. (104)
Mw Codde-Cornelis Maria-Gabriëla (307)	x Lammens Charles (106)
x Collumbien Hugo (6)	Lekens Luc (32)
Mw Comhaire-Duvosel Valerie (154)	Maes Robert (109)
Coninck Alexander (155)	Dr. Merlevede Daniël (111)
Coppens Romain (156)	Ir Mertens André (208)
Cruyt Bernard (277)	Metdepenninghen Arthur (169)
x Daem Marcel (90)	Michels Yvan (264)
x De Bouck Johanna (91)	Minne Gilbert (265)
De Buck Ferdinand (247)	x Moreau Roger (37)
De Caluwe Pierre (260)	Mortier Peter (170)
De Groote Gilbert (292)	x Mulert Johan (113)
Mw De Groote-Rottiers Lydie (197)	Noppe Michel (116)
De Meyer Norbert-Jean (15)	Ödberg Frank Olof (172)
De Reu Georgette (18)	Pâquet Joseph (118)
De Smet Gerard (200)	E.B. Pesse Gaston (173)
De Smet Ginette (20)	Pintelon Hilda (39)
x De Smet Marie-Jeanne (96)	Poelman Gaston (210)
De Strooper Maurice (201)	Raes Jozef (120)

- Riessauw Anne-Marie (122)
 Roelants Michel (124)
 Ir Roels Roger (266)
 Sarens Jozef (268)
 Sarteel Diane (255)
 Stas Eloi (298)
 Status Jean (49)
 Status Jozef (50)
 Steeghers Wilfried (51)
 Mw Steels-De Visschere Maria (46)
 Tavernier Jozef (129)
 Thienpont Roger (314)
 x Tuytschaever Roger (53)
 x Van Audenhove Gustaaf (56)
 x Van Bost Frans (178)
 Van Cuyck Willy (133)
 Van Den Abeele Raf (60)
 Vandenberghe Jan (286)
 x Vander Gracht Suzanne (182)
 Van Der Stock Jean-Pierre (65)
 x Vander Straeten Marcel (66)
 Van De Walle Daniël (69)
 Mw Van Dijk-Vanhooren Lea (214)
 Em.-Prof. Dr. Van Elslander Antonin
 (138)
 x Mw Van Geluwe-Eggermont Angèle
 (70)
 Van Hecke Charles (243)
 Van Hulle John (184)
 Dr. Van Mierlo Frans (186)
 Prof. Dr. Van Tyghem Frieda (9)
 Van Winkel Christiane (325)
 x Verbeke André (75)
 Verbeken Roger (76)
 Verlinden Richard (244)
 Mw Verroken-Raes Christiane (142)
 Mw Verschueren-Panneels Lucienne
 (257)
 x Vispoel Albert (79)
 Vlerick Walter (273)
 Vlieghe Pierre (289)
 Ylen Albert (384)

HET GENTS KERKEPAD

INLEIDING

Heel wat bezoekers aan een stad of dorp hebben de reflex, bij een eerste verkenning, een kerkgebouw binnen te stappen. Dikwijls kunnen ze daar een eerste en soms goede indruk krijgen van het wel en wee van die stad of gemeente. Iedere gemeenschap, hoe klein die ook mag zijn, heeft in de loop van haar geschiedenis, op een bij voorkeur centraal gelegen plaats, een bedehuis opgericht. De rijkere steden konden het zich veroorloven majestatische kathedralen, vol gestouwd met waardevolle kunstwerken, op te trekken. Andere, minderbegoede plattelandsdorpen, moesten zich beperken tot een eenvoudige kapel of kerk, opgefleurd met wat pretentieloze volksdevotiekunst.

Naast het religieus aspect was een kerk, in het verleden, de uitgelezen plaats waar de belleman vanuit zijn roephuisje of van op zijn roepsteen het lokale nieuws kond deed. De moderne techniek heeft inmiddels deze kleurrijke dorps-

schreeuwers naar de folklore verwezen, hun netjes opgeblonken bellen en houten ratels een plaats gegeven tussen andere museumspullen.

Zijn de roephuisjes en -stenen, voor zover ons bekend, in Gent overal verdwenen, in sommige streken kan een oplettend oog ze nog terugvinden in de buurt van de kerkingang.

Af en toe loont het de moeite eens een blik te werpen op de vloer of de muur van een kerk. Soms ontdek je er oude grafzerken. Zij zijn dikwijls nog de enige herinnering aan wat eens een mens was. Wat meer is, ze benadrukken de vergankelijkheid van dat wezen.

Van heel wat grafzerken werd door de tand-des-tijds en door het schoeisel van de kerkbezoekers de tekst en de symbolen weggesleten.

Anderen daarentegen konden voorlopig ontsnappen aan het steeds maar verder woekerend verval. Stuk voor stuk zijn het nu nog stenen geschiedenisboeken. Op het vlak van religieuze gebouwen wordt Gent beslist niet stiefmoederlijk behandeld.

Op het grondgebied van het huidige Gent, met inbegrip van de deelgemeenten dus, tellen we niet minder dan vijfenvijftig kerken (parochiekerken en andere). Voor het werkgebied van de Historische en Heemkundige Kring Gent (het Gent van voor de fusie) alleen al, zijn het er een dertigtal.

Van deze dertig kerken hebben we getracht een aantal gegevens, zoals b.v. de ontstaansgeschiedenis en de kunstwerken en grafschriften die ze bevatten, te bundelen.

We zijn er ons van bewust dat, niettegenstaande we zoveel mogelijk wetenswaardigheden hebben verwerkt in dit "Gents Kerkepad", in deze materie volledigheid nagenoeg onmogelijk is.

David MAES

SINT-BAAFSKATHEDRAAL - Sint-Baafsplein

De eerste vermelding van een bedehuis op de plaats waar zich de nu overwegend gotische Sint-Baafskathedraal bevindt, situeert zich in 942. In dat jaar wijdde Transmarus, bisschop van Doornik en Noyon, op 16 april (of de 17de der kalenden van mei) de kerk in en werd ze onder bescherming gesteld van Sint Jan-de-Doper.

De eerste Sint-Janskerk was waarschijnlijk in hout opgetrokken. Over die kerk is weinig bekend. Een reusachtige brand in 1179 verwoestte immers een groot deel van de stad, alsook de meeste archiefstukken.

In 1228 lieten de drie pas ingestelde schepenbanken - de zogenaamde XXXIX schepenen - het koor met de zijpanden in steen optrekken. Enkele belangrijke poorters stonden hen hierin bij. Zo is bekend dat de echtgenote van Geraard Vilain, beter bekend onder de naam Geraard de Duivel, in 1235 een grote financiële bijdrage leverde voor de bouw van de kerk.

Die eerste Romaanse kerk was geen lang leven beschoren. Reeds een halve eeuw later, meer bepaald in 1274, dacht men er aan een nieuwe kerk te bouwen. Van de vierbeukige Romaanse crypte werden de twee buitenste beuken afgebroken. Daarnaast werd ook de oude kerk beetje voor beetje afgebroken. Het Romaans driebeukig koor en de kleine kruisbeuken liet men zolang als mogelijk staan om daarin de erediensten te laten doorgaan. Ondertussen bouwde men het gotisch koor er overheen. Later werd dan het oude koor gesloopt.

De werken vorderden zo langzaam dat het nog tot het begin van de 14de eeuw duurde vooraleer de kerk afgewerkt was.

De koorvensters met monelen in Brabantse steen werden in 1405 geplaatst. Jan van der Donckt leverde in 1416 het timmerwerk voor de toren, maar zag zijn werk afgekeurd door een college van deskundigen.

Die eerste toren was niet zeer hoog en bevond zich boven de huidige kruisbeuk, op de plaats waar zich toen de hoofdingang situeerde. Hij werd in 1559 afgebroken.

De kerk bleek, door de snel groeiende bevolking, al vlug te klein. Kort na midden 15de eeuw besloot men dan ook tot de vergroting ervan. Eerst bouwde men de nieuwe toren, naar een ontwerp van Jan Stassins. Hij werd opgetrokken los van het reeds bestaand gebouw, waartussen later het schip zou komen.

Het leggen van de grondvesten startte in 1461. In datzelfde jaar, op 25 mei, legde de abt van Sint-Pieters de eerste steen tijdens een grote plechtigheid. Gelijktijdig met de toren bouwde men twee kapellen langs weerszijden ervan.

In 1511 was de toren reeds zover af dat er reeds een grote klok kon in hangen. De kap en het kruis werden uiteindelijk geplaatst omstreeks 1534 door bouwmeester Jan de Comere.

Niet alleen hoge bomen maar ook hoge torens vangen veel wind en zijn een gemakkelijke prooi voor de bliksem. Zo trof een blikseminslag de toren van de Sint-Janskerk op 15 augustus 1586 en op 1 maart 1587.

Reeds kort na de plaatsing werd het bovenste deel van het kruis door een hevige rukwind weggeslagen. Na enkele herstelpogingen werd het op 22 juni 1564 vervangen door een kleiner en duurzamer exemplaar. Het nieuw kruis, met een gewicht van 945 pond, een lengte van 19 voet en een breedte van 14 voet, was het werk van Laurens Rooman. Het werd op zijn plaats gebracht door de negenjarige Lieven De Vos, hierin bijgestaan door zijn vader.

Op 2 september 1602 sloeg de bliksem nog maar eens in en bij de daarna ontstane brand ging de ganse torenspits in de vlammen op. Gelukkig dat op dat ogenblik het onweer gepaard ging met een hevige regenval, zoniet was de kans groot geweest dat de ganse kerk in as was gelegd. De omwonenden praatten nog dagen na over de ramp en al vlug gingen er stemmen op dat de brand het werk was van de duivel of van "toveressen".

Om de heropbouw van de torenspits te bekostigen verkreeg het kerkbestuur, bij koninklijk octrooi van 30 april 1622, de toelating een belasting te heffen van

Het interieur

Over de kunstschaten die de Sint-Baafskathedraal rijk is kunnen we heel wat vertellen. Het ligt echter niet in onze bedoeling hier alle details weer te geven, noch van volledig te zijn. De meer geïnteresseerde lezer verwijzen we naar het verdienstelijk werk van dr. Elisabeth Dhanens: "Inventaris van het Kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen, deel V, Sint-Baafskathedraal - Gent".

Vooraleer we onze wandeling langsheen de talrijke kapellen zullen aanvatten, behandelen we het centrale deel van de kathedraal.

De preekstoel

Een eerste blikvanger, bij het binnenkomen van de kathedraal, is beslist de monumentale rococopreekstoel.

Op hun zoektocht om een geschikte beeldhouwer te vinden voor het maken van een preekstoel gingen de kanunniken van Sint-Baafs niet over één nacht ijs. Een eerste ontwerp door P. Lammens uit 1719-1720, werd afgewezen. Drie ontwerpen door Frans Allaert uit 1738-1739 en even later een ontwerp door Norbert Heylbroeck, voldeden eveneens niet aan de gestelde eisen.

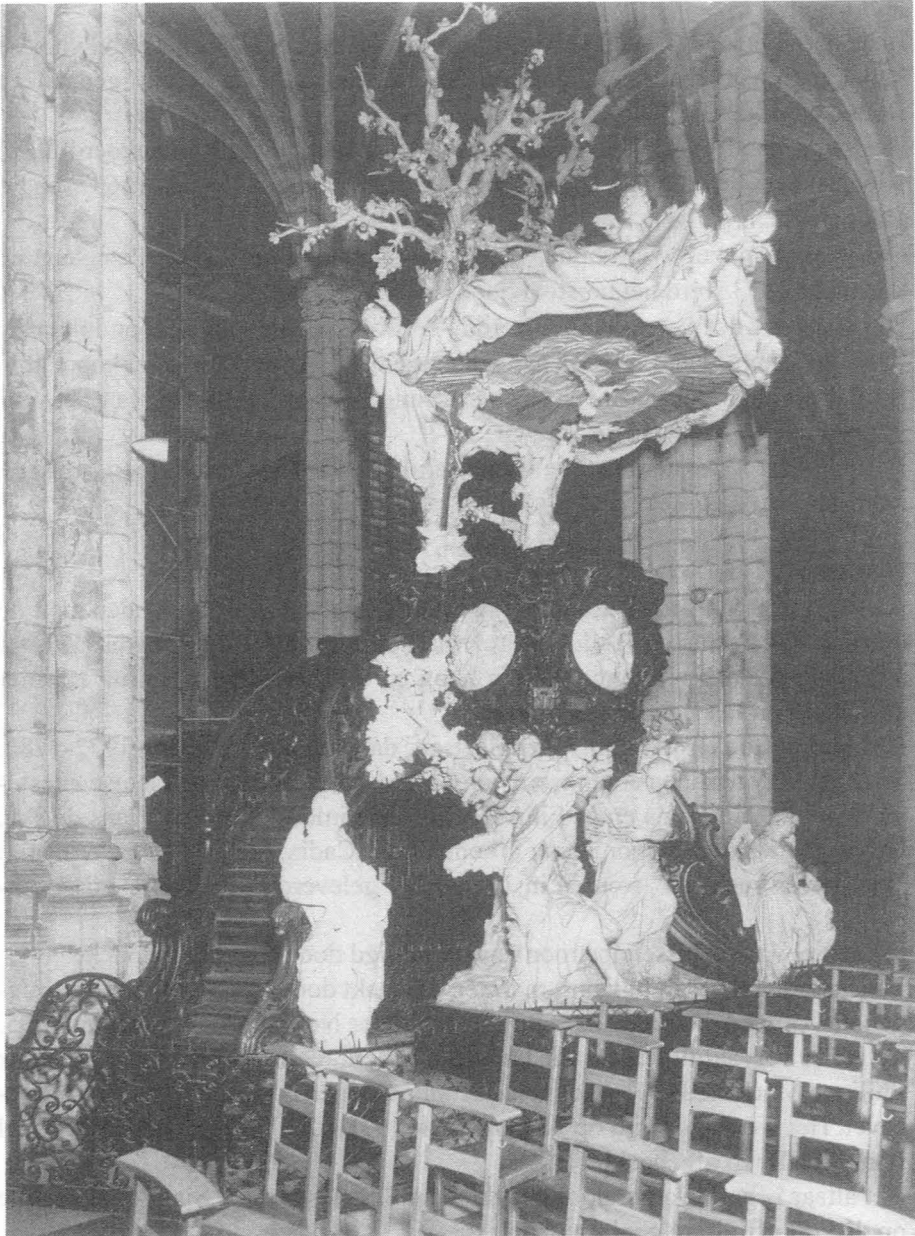
Bij notariële akte van 6 maart 1741 werd een overeenkomst gesloten met de in 1695 te Gent geboren en in Nijvel woonachtige beeldhouwer Laurent Delvaux. In de akte werd bepaald dat deze de preekstoel zou vervaardigen uit Deense eik en Italiaans marmer. De kostprijs, 15.000 Brabantse gulden, werd betaald door de Fundatie Triest. De plaatsing van het meubel gebeurde in 1745.

Voor de beschrijving van de preekstoel laten we Delvaux zelf aan het woord: "Het idee is allegorisch op de geboorte van Jezus Christus en staat afgebeeld op het voornaamste bas-relief. De Wereld die tot aan dit tijdperk in de duisternis van de afgodenverering verkeerde, is voorgesteld in de figuur van de Tijd die bij het geschal der trompetten van een groep geleigeesten, schijnt te ontwaken uit een diepe slaap. Hij licht de sluier op die hem bedekt en aan zijn onthutste blikken vertoont zich de Waarheid die hem de heilige Schriften toont. Aangezien het maar door zijn dood is dat Jezus Christus de vernietiging van het imperom van dwaling en leugen voltooid heeft, verschijnt aan de voorzijde van de hemel van de preekstoel een groep engelen die het teken der verlossing dragen en een tweede groep kinderen die de noodlottige appel uit de muil van de slang rukken."

De kuip van het meubel is versierd door middel van drie tafereelen in bas-reliëf, respectievelijk voorstellende: de geboorte van Christus, de boete van Sint-Bavo in het bos van Mendonk en de bekering van Sint Paulus.

De twee engelen aan de voet van de trapleuning houden geen verband met het hoofdthema. Zij vestigen de aandacht van de toehoorders op de woorden van de prediker.

Op de achterkant is een witmarmeren portretmedaillon van Antoon Triest aangebracht.

De Preekstoel van Laurent Delvaux.

Van de tekst op de stam van de boom: "L. Delvaux Gandavensis invenit et fecit Nivellis 1745" zou enkel de naam door de kunstenaar eigenhandig zijn aangebracht.

Het smeedijzeren hek werd gemaakt door J. Arens.

Het orgel

In de periode 1653-1656 bouwden Pierre Destré en Louis Bis het orgel voor de kathedraal. Voor het beeldhouwwerk werd vermoedelijk beroep gedaan op Bouwewijn Van Dickele.

Het onderhoud en de herstellingen werden respectievelijk uitgevoerd door: Nicolaes Langlé (1681), J.B. Forcheville (1682), Nicolaes Helman (1697) en Pr. van Peteghem (1743).

Het instrument zelf werd bijna volledig vernieuwd door M. van Peteghem en kort voor 1893 werd het hersteld door Pieter Vereecke.

Het orgel uit de Wereldtentoonstelling te Brussel - gebouwd door Johannes Klais uit Bonn - werd in 1935 aangekocht en aan het oude orgel gekoppeld.

In zijn huidige toestand is er slechts weinig bewaard gebleven van het oorspronkelijk 17de eeuws instrument.

De orgelkast is versierd met de wapenschilden van bisschop Antoon Triest en het Sint-Baafskapittel.

Het koor

Aan weerszijden van de trap die naar het hoogaltaar leidt, bevinden zich de beelden van Petrus en Paulus. Karel van Poucke werkte er aan van 1776 tot 1782. De beelden zijn circa 2,60 m hoog en werden vervaardigd uit marmer afkomstig uit het Italiaanse Carrara.

Het koorgestoelte met zijn 75 zitplaatsen, dateert uit de periode 1772-1782. Voor het vervaardigen ervan werd beroep gedaan op een aantal Gentse kunstenaars zoals; Jan Frans en/of Filip Begijn, Dominicus Cruyt en Frans de Pre. Het is gemaakt uit mahoniehout afkomstig uit Cadix. De 86 paar scharnieren "met silver beslegen" werden in 1776-1777 geleverd door Jean-Denis Bourgois.

De hemel van de bisschopstroon is vervaardigd door Karel van Poucke.

Van het hoogaltaar in Italiaans marmer, gemaakt door Hendrik Frans Verbruggen uit Antwerpen, legde bisschop P.E. van der Noot de eerste steen in 1705. Voor het vervaardigen van dit kunstwerk werd Verbruggen bijgestaan door Philippe Martens, Jan Hebbelinck, Jacobus Coppens, Jacques Colin en J.J. Picavet. Het werd ingewijd op 28 oktober 1719. Het is 18 meter hoog. Centraal staat Sint-Bavo afgebeeld.

Het altaar is geflankeerd door beelden van Sint-Livinus en Sint-Amandus die op de koorafsluiting geplaatst zijn.

De grauwschilderingen in het koor zijn van de hand van Pieter Norbert van Reyschoot en stellen "13 historiën" voor uit het Oud en Nieuw Testament. Ze dateren uit de periode 1773-1792.

De 38 blazoenen die in het koor werden opgehangen zijn die van de ridders van het Gulden Vlies. Ze werden geschilderd ter gelegenheid van de samenkomst van het 7de kapittel in 1445.

De vier roodkoperen kandelaars, opgesteld tussen het koorgestoelte en het hoogaltaar, dateren uit de eerste helft van de 16de eeuw en worden toegeschreven aan Benedetto da Rovizzano. Ze werden op 9 april 1668 aangekocht door de fundatie Triest en zijn afkomstig uit het Tomb House van de Saint-George's Chapel te Windsor. Ze werden nog vóór de onthoofding van koning Karel I naar het Europeese vasteland overgebracht.

Naast het wapenschild van "een Engelse koning" werd bij de aankoop door goudsmid Jan van Sichem het wapenschild van Antoon Triest er aan toegevoegd.

Bij de opstelling in het koor leverde Rombaut Pauli (Pauwels) de marmeren sokkels.

In het koor bevinden er zich vier praalgraven van Gentse bisschoppen.

Het praalgraf van Carolus Maes, afgebeeld in liggende houding, is van de hand van Rombaut Pauwels en dateert uit 1666.

Een tweede praalgraf is dat van Carolus van den Bosch, gebeeldhouwd door Gery Picq in de periode 1660-1665. De bisschop is afgebeeld in geknielde houding samen met zijn patroon de H. Carolus Borromeus. Het monument is voorzien van de kwartierstaat van de bisschop en een engeltje met zijn wapenschild (links gekwartierd: Sint-Baafs - van den Bosch en rechts: het graafschap Evergem).

Het praalgraf van bisschop Eugenius Albertus d'Allamont, afgebeeld in geknielde houding, werd vervaardigd door Jean del Cour uit Luik in 1667-1670. Naast de kwartierstaat van de bisschop is het grafmonument eveneens voorzien van een engeltje dat zijn wapenschild torst (links: Sint-Baafs - Allamont en rechts: Evergem).

Het oudste praalgraf in het koor is dat van bisschop Antoon Triest. De bisschop gaf nog tijdens zijn leven opdracht aan Jeroom Duquesnoy II om dit kunstwerk te vervaardigen. Het zou trouwens het laatste werk zijn van deze kunstenaar. Wegens zedenfeiten werd hij nadien immers ter dood veroordeeld. Op 28 september 1654 voltrok men het vonnis op de Korenmarkt door wurging, gevolgd door de brandstapel. Op dat ogenblik moest er nog 6 a 8 dagen gewerkt worden om de tombe op te richten en 3 a 4 dagen om het gezicht van de bisschop af te werken.

Vermelden we hier nog dat Antoon Triest in 1642 een stichting in het leven riep die een deel van zijn inkomsten belegde in een fonds waarvan de opbrengst bestemd was voor de verdere verfraaiing van de kathedraal na zijn dood.

Voor de koorafsluiting uit 1761-1767 werd beroep gedaan op de Gentse beeldhouwer Pieter-Antoon Verschaffelt.

In de kooromgang vinden we naast het praalgraf van bisschop Govardus-Gerardus van Eersel uit 1782-1783 door Karel van Poucke en Frans Jozef Janssens ook het praalgraf van bisschop Joannes-Baptist De Smet uit 1745 door Jacques Bergé. Dit laatste stond oorspronkelijk tegen de westmuur van de Lam

Godskapel maar werd in de eerste helft van de 19de eeuw naar zijn huidige plaats overgebracht.

In een zwartmarmeren lijst, achter het hoofdaltaar, bevindt zich een "Laatste Avondmaal" uit 1708 door Jan van Cleef.

De portretten in het noordelijk deel van de kooromgang zijn die van de Gentse bisschoppen (van de 16de tot de 20ste eeuw). Een tweede reeks portretten omvatten de leden van het kapittel die elders tot bisschop gewijd werden of tot hulpbisschop aangesteld werden. Beide reeksen hingen vroeger in de kapittelzaal van het Kapittelhuis.

De vijftien glasramen van het hoogkoor dateren uit 1861-1878. Een aantal daarvan zijn het werk van Jean-Baptist de Béthune.

Een waar hoogtepunt in de kunst, behorend tot het patrimonium van de kathedraal, is de Calvarietriptiek toegeschreven aan Joos van Wassenhove, beter bekend onder de naam Justus van Gent, van omstreeks 1464-1468.

Een "Gezicht op Gent" gezien vanuit het noorden, een kopie naar Lucas de Heere, vervolledigt het rijke kunstbezit.

De kapellen

Voor de overige delen van de kathedraal volgen we de nummering en de benaming van de kapellen zoals aangeduid bij dr. Elisabeth Dhanens (zie afbeelding van het grondplan). De plaatsen die doorgaans niet voor het publiek toegankelijk zijn worden niet besproken.

I. Portaal onder de westtoren (hoofdportaal)

Aan de noordwand: epitaaf van kanunnik Cornelius Pierin († 1668).

Aan de zuidwand: epitaaf van deken Maximiliaan van de Woestijne († 1669).

Bij het binnenkomen links: grisailleschilderij "Christus aan het kruis" toegeschreven aan P.N. van Reyschoot.

II. Portaal, vroeger kapel O.L. Vrouw van zeven Weeën.

Epitaaf van Jonnes le Monier, deken, en Ferdinandus de Tollenaere uit 1676.

Epitaaf van Petrus de Mey, tesorier († 1679).

Glasraam uit 1940 door H. Coppejans, geschonken door Mgr. Van Rechem ter gelegenheid van zijn zilveren bisschopsjubileum.

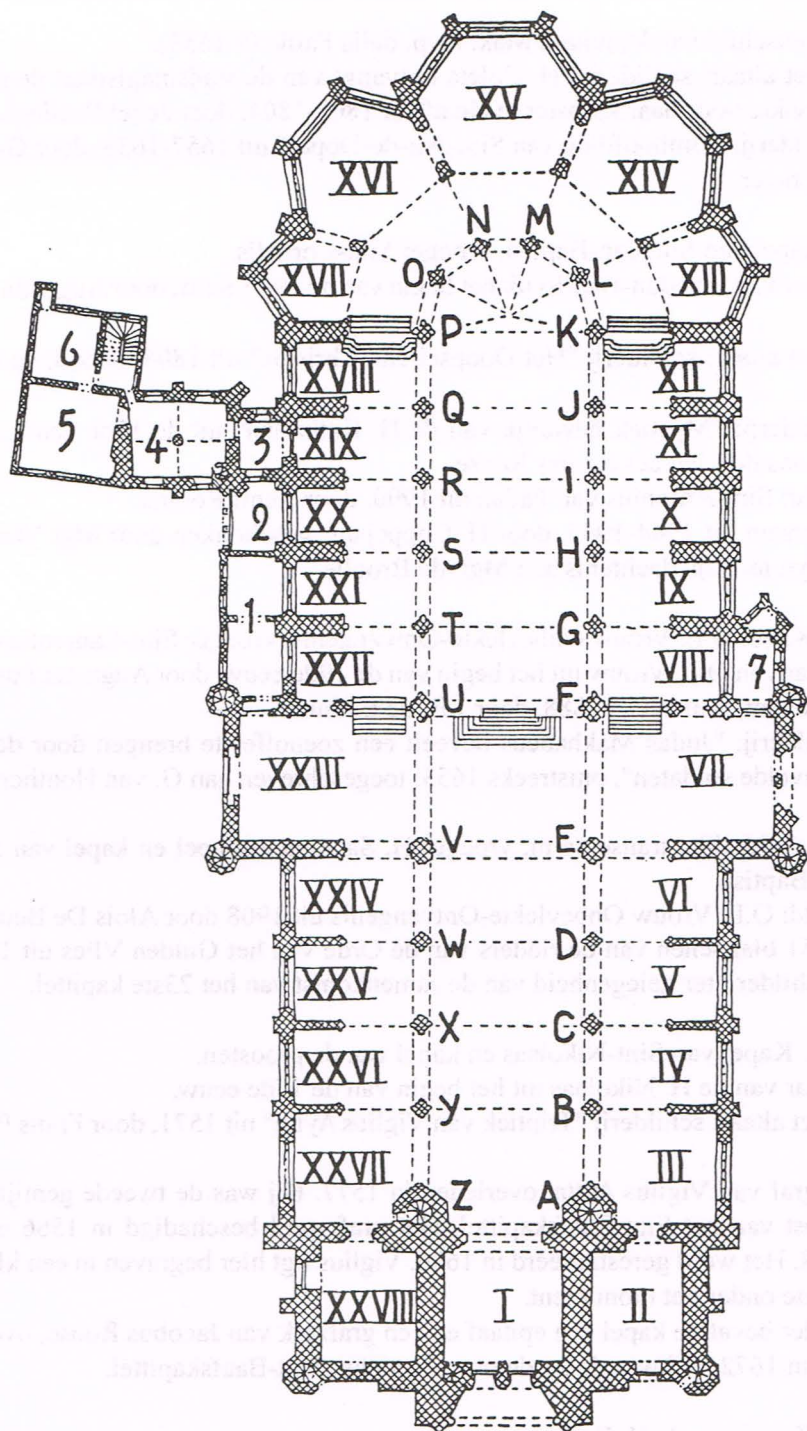
III. Kapel van de H. Geest.

Praalgraf van H.C. Lambrecht uit 1892, door Remi Rooms.

Glasraam uit 1930 door Camille Ganton, geschonken door Mgr Van Rechem, hulpbisschop, ter gelegenheid van zijn zilveren jubileum als algemeen overste der Zusters van Liefde.

IV. Kapel van de H. Coleta, vroeger Sint-Michiel.

Altaar van H. Coleta (deels uit de 17de eeuw en deels uit de 20ste eeuw), met

Sint-Baafskathedraal. Referentieplan naar dr. Elisabeth Dhanens.

wapenschild van kanunnik Max. Hyp. della Faille († 1655).

In het altaar: schilderij "H. Coleta ontvangt van de stadsmagistraat de stichtingsakte voor haar klooster te Gent" uit 1802-1804, door Jozef Paelinck.

Schilderij: "Onthoofding van Sint-Jan-de-Doper" uit 1657-1658, door Gaspar de Crayer.

V. Kapel van Sint-Jan-Baptist, vroeger Sint-Cornelis.

Altaar van Sint-Jan-Baptist uit het begin van de 19de eeuw, door Augustin Portois.

In het altaar: schilderij "Het Doopsel van Christus" uit 1808, door J. de Cauwer.

Schilderij: "Mystiek huwelijk van de H. Katharina" uit de 17de eeuw, door Niklaas de Liemacker alias Roose.

Beeld: Sint-Antonius van Padua uit 1900, door Remi Rooms.

Glasraam uit 1944-1945, door H. Coppejans, geschonken door Mgr Van den Gheyn ter nagedachtenis aan Mgr. de Broglie.

VI. Kapel O.L. Vrouw Onbevleete-Ontvangenis, vroeger Sint-Laurentius.

Altaar van O.L. Vrouw uit het begin van de 19de eeuw, door Augustin Portois. Glasraam, omstreeks 1888, door J.B. de Béthune.

Schilderij: "Judas Makhabeus beveelt een zoenoffer te brengen door de geneuvelde soldaten", omstreeks 1653, toegeschreven aan G. van Honthorst.

VII. Zuidelijke transeptarm, vroeger H. Sacramentskapel en kapel van Sint-Jan-Baptist.

Beeld: O.L. Vrouw Onbevleete-Ontvangenis uit 1908 door Alois De Beule.

De 51 blazoenen van de ridders van de Orde van het Gulden Vlies uit 1559, geschilderd ter gelegenheid van de samenkomst van het 23ste kapittel.

VIII. Kapel van Sint-Nikolaas en kapel van de proosten.

Altaar van de H. Nikolaas uit het begin van de 17de eeuw.

In het altaar: schilderij "Triptiek van Viglius Aytta" uit 1571, door Frans Pourbus.

Nisgraf van Viglius Aytta, overleden in 1577. Hij was de tweede gemijterde proost van het Sint-Baafskapittel. Het graf werd beschadigd in 1566 en in 1578. Het werd gerestaureerd in 1606. Viglius ligt hier begraven in een kleine ruimte onder het monument.

Verder bevat de kapel een epitaaf en een grafzerk van Jacobus Roose, overleden in 1672. Hij was de zesde proost van het Sint-Baafskapittel.

IX. Kapel van de H. Barbara.

Altaar van de H. Barbara, deels uit de 17de en deels uit de 19de eeuw, geschon-

ken door Maximiliaan van de Woestijne, deken. Bekroning met wapenschild van de schenker.

In het altaar: schilderij "Marteldood van de H. Barbara uit de 17de eeuw, door Gaspar de Craeyer.

Epitaaf van Joos († 1742) en Ambrosius († 1836) Goethals, gemaakt door de gebroeders Filip en Leopold Parmentier in 1842.

In de vloer: grafzerken van Willem Vrancx, scholaster († 1649) en kanunnik Petrus Bernardus Cardon († 1793).

X. Kapel van Sint-Gillis of van Sint-Job.

Altaar van Sint-Gillis uit het derde kwart van de 17de eeuw, geschonken door Gillis Estrix.

In het altaar: schilderij "De vier evangelisten" uit 1667 door Filip Beernaert. Epitaaf van kanunnik Joannes Antonius Triest († 1665).

Twee luiken van een passie uit de tweede helft van de 16de eeuw, toegeschreven aan Lucas de Heere.

Twee luiken van kanunnik Germanus de Hontzocht († 1599), einde 16de eeuw. In de vloer: grafzerken van Egidius Estrix, scholaster († 1658) en Ferdinand Sigers, kanunnik († 1730).

XI. Kapel van de H. Ivo.

Altaar van de H. Ivo uit het tweede kwart van de 17de eeuw, geschonken door deken Cornelis Ooms.

In het altaar: schilderij "Christus en de overspelige vrouw" uit de 17de eeuw, door Antoon van den Heuvel.

Nisgraf in de westmuur van de kapel van Cornelius Jansenius en Willem Lindanus uit 1595. De eerste graftombe van bisschop Jansenius werd vernield tijdens de beeldenstormen.

Schilderij: "De koningin van Saba bezoekt Salamo" uit 1559, door Lucas de Heere.

In de vloer: grafzerk van Cornelius Ooms, deken († 1654).

XII. Kapel van Sint-Quirinus.

Altaar uit einde 16de-begin 17de eeuw.

Altaar van de H. Quirinus uit 1761, geschonken door Antoon Jozef de Draeck, scholaster. Met wapenschild van de schenker.

In de altaren: schilderijen "Wake in de hof van Olijven" uit eind 16de-begin 17de eeuw en "De opwekking van Lazarus" uit de 17de eeuw, toegeschreven aan Antoon van den Heuvel.

Schilderij: "De bewening van Christus" uit de tweede helft van de 16de eeuw, door of naar Lucas de Heere.

In de vloer: grafzerken van Mattheus Hyacinthus Happart, cantor († 1730) en Maximiliaan Ignatius Michel, kanunnik († 1740).

XIII. Joos Vijdkapel, kapel van Adam en Eva, vroeger Lam Godskapel. Epitaven van Ferdinand de Brunswijck-Luneburg, cantor († 1753), gemaakt in 1758 door Jacques Martens en van de familie De Draeck uit 1759. Het beroemde Lam Godsretabel werd voor deze kapel gemaakt. Om veiligheidsredenen werd het overgebracht naar de vroegere doopkapel (zie kapel XXVIII).

XIV. Bisschopskapel, vroeger Sint-Aubertus. Altaar van Sint-Aubertus, omstreeks 1633. In het altaar: schilderij "De bewening van Christus" uit 1633 door Gerard van Honthorst. Twee glasramen uit 1922 en 1923 door G. Ladon.

XV. Kapel van het H. Sacrament, vroeger O.L. Vrouw te Radiën. Altaar van O.L. Vrouw te Radiën uit 1627-1630 door Hubert Hanicq. Tombe met gebeeldhouwd reliëf "De begrafenis van Sint-Macharius" door A. Portois, stond oorspronkelijk in kapel XXV. Beelden van Oscar Sinia: "Sint-Bavo als monnik" uit 1923, "H. Pastoor van Ars" uit 1935 en "Sint-Jan-Baptiste de la Salle" uit 1951. In het zuidelijk venster: glasraam uit 1919 door Jos Casier, geplaatst ter gelegenheid van het 25-jarig episcopaat van Mgr. Stillemans. In het noordelijk venster: glasraam uit 1918 door Jos Casier. In de vloer: grafzerk van Emmanuel Carolus van Hoobrouck († 1789) en Eleonora Francisca de Schiffer († 1797). In de boogopening tussen de kapellen XIV en XV: het praalgraf van Maximiliaan Antoon van der Noot, 15de bisschop van Gent, uit de periode 1759 en 1778, door Pieter Antoon Verschaffelt. Met kwartierstaat van de bisschop. In de boogopening tussen de kapellen XV en XVI: het praalgraf van Philippus Erardus van der Noot, 13de bisschop van Gent, ontworpen door Louis Cnudde en uitgevoerd door Jan-Baptist Helderbergh, broeder Jan Boeksent en Pieter de Sutter de oude tussen 1719 en 1730. Met kwartierstaat van de bisschop.

XVI. Pastoorskapel, vroeger Sint-Sebastiaan. Altaar van Sint-Sebastiaan uit het tweede kwart van de 17de eeuw. De bekleding van het blok werd vernieuwd in 1929. In de nis van de bekroning: het beeld van Sint-Antonius van Padua. In het altaar: schilderij "De hemelse hofhouding" uit 1644, door Niklaas de Liemacker alias Roose. Schilderijen: "Landschap met de prediking van de H. Ivo" uit 1643-1644, toegeschreven aan Lucas van Uden en Dirk (Pieter) Hals. "Landschap met de prediking van de H. Drogo" uit 1613-1644, toegeschreven aan Lucas van Uden. In de vloer: grafzerken van Petrus Boele († 1655), Franciscus de Pickere

(† 1722) en Joannes Baptist de Pickere († 1728), Joannes de Haese († 1740), Judocus Goethals († 1760) en Theresia Michaële le Febure († 1736), Petrus Van Damme - tesorier († 1765), Filip Jacob van Hulle - pastoor († 1772), Petrus Franciscus Goossens - pastoor († 1776) en de familie de Zingerling uit de 18de eeuw.

XVII. Kapel van de HH. Petrus en Paulus.

Altaar van de HH. Petrus en Paulus uit het begin van de 17de eeuw.

In het altaar: schilderij "Triptiek van Pieter Damant" uit 1608, door Otto Venius, waarvan het linkerzijluid verdwenen is. Het was een geschenk van Pieter Damant, 3de bisschop van Gent, voor het altaar van zijn grafkapel. De bisschop is afgebeeld op het rechterzijluid. Het middenpaneel stelt de "Opwekking van Lazarus" voor.

In de vloer: grafzerken van Jan Baptist le Monier - deken († 1675) en Egidius Franciscus Audenaert - deken († 1768).

In deze kapel hangt tevens het schilderij "De bekering van Sint-Bavo" door Peter Pauwel Rubens. Dit kunstwerk heeft een vrij bewogen geschiedenis achter de rug waarop we hier wat dieper ingaan.

Carolus Maes, bisschop van Gent van 1610 tot 1612, had het plan opgevat om in de Gentse kathedraal een nieuw hoofdaltaar op te richten. Aan Rubens had hij gevraagd een triptiek te schilderen die het nieuw altaar moest opsmukken. Het bleef echter slechts bij één doek.

Door het kort episcopaat van bisschop Maes en het feit dat zijn twee opvolgers geen interesse meer hadden voor het plan van hun voorganger, werd het project opgedoekt.

Wie echter niet gelukkig was, was Rubens. Hij bleef met het bestelde doek zitten. Rubens nam echter zijn toevlucht tot aartshertog Albrecht die vermoedelijk tussen beide kwam.

Tenslotte kocht bisschop Antoon Triest dan toch het doek en liet er zijn wapenschild op aanbrengen.

Gedurende drie kwart eeuw werd het opgehangen in het raam van het hoofdaltaar.

Omstreeks 1702 werd het doek overgebracht naar het altaar van de Sint-Sebastiaanskapel.

In 1794 eisten de Fransen het kunstwerk op en brachten het over naar Parijs. Het keerde naar België terug in 1811 en kreeg een onderkomen in het Museum te Brussel waar het werd tentoongesteld onder de benaming "Sainte Gudule". Het was de Nederlandse koning Willem I die het doek terug aan Gent schonk. Het kwam echter niet naar de kathedraal maar wel naar het stadsmuseum. Op verzoek van de kerkfabriek van Sint-Baafs keerde het schilderij in 1825 terug naar de kathedraal waar het een onderkomen vond in kapel XVI. Kort daarop kreeg het zijn definitieve plaats waar het nu nog hangt.

Het doek onderging een aantal restauraties o.a. door Pieter Hals (in 1628-1629), Filip Beernaert, Louis Vossenberck, Pieter Le Plat, Van Laer (in 1759), Raphaël Donselaer (in 1862), E. Roegier en Robert De Pauw, en ten slotte Paul Aelman.

Rubens zelf beschouwde dit doek als één van zijn belangrijkste werken.

XVIII. Kapel van Sint-Livinus.

Altaar van Sint-Livinus uit 1627-1628, door Hubert Hanicq, geschonken door Filip Lanchals, met geschilderde en gebeeldhouwde wapencartouché van Filip Lanchals - Florence de Gruutere.

In het altaar: schilderij "De marteldood van de H. Livinus" uit 1631-1633, door of naar Gerard Seghers, geschilderd in opdracht van Filip Lanchals.

Schilderij: "De dood van Sint-Rochus" uit 1853, door Karel Picqué.

Glasraam door C. Ganton, omstreeks 1910.

In de vloer: grazerk van Marie Gheyle († 1736).

XIX. Portaal naar de sakristie.

Boven het portaal: schilderij "De bekering van Sint-Paulus" uit de 17de eeuw.

XX. Kapel van de H. Katharina.

Altaar van de H. Katharina uit het eerste kwart van de 17de eeuw, geschonken door Pieter van Esch.

In het altaar: schilderij "De marteldood van de H. Katharina" uit de 17de eeuw, een kopie naar P.P. Rubens.

Glasraam door H. Coppejans uit 1928-1929, geschonken door kanunnik De Meester.

Epitaven van Joachim du Puget, cantor († 1717) en prins Ferdinand de Lobkowitz, 17de bisschop van Gent († 1795), begraven te Munster.

In de vloer: grafzerken van Petrus van Esch, cantor († 1637), Robert d'Aubermont, cantor († 1697) en Egidius Franciscus de Grave, cantor († 1813).

XXI. Kapel van de H. Margareta.

Altaar van de H. Margareta uit 1626.

In het altaar: schilderij "H. Margareta" uit de 17de eeuw.

Epitaaf van Philippe François du Faing († 1680) en Petronille Morel de Tangry († 1686).

In de vloer: grafzerk van Franciscus Leopoldus van Grootven, kanunnik († 1844).

XXII. Kapel van Sint-Pieter.

Altaar van de H. Petrus uit de eerste helft van de 17de eeuw.

In de vloer: grafzerk van Petrus Boele, kanunnik († 1655).

XXIII. Noordelijke transeptarm, vroeger doopkapel en kapel van het H. Kruis. Beeld van Sint-Jozef met wapendragend engeltje, omstreeks 1910, door Aloïs de Beule, geschonken door gouverneur de Kerchove d'Exaerde.

In het altaar: schilderij "De werken van barmhartigheid" uit 1577, toegeschreven aan Frans Pourbus of Michiel of Rafaël Coxie.

Schilderijen: twee luiken van de "Verrezen Christus" uit de tweede helft van de 16de eeuw, toegeschreven aan Lucas de Heere; "Historie van de H. Andreas" door Frans Pourbus, veertien panelen in drie reeksen, geschilderd in opdracht van Viglius Aytta die tevens kanselier van het Orde van het Gulden Vlies was; "De H. Drieëenheid" uit de 16de eeuw; twee luiken van Jan De Hertoghe, eind 16de eeuw, toegeschreven aan Michiel Coxie; een "Kruisafneming", omstreeks 1627-1628, door Theodoor Rombouts en een "Verrijzenis van Christus" uit de 17de eeuw.

XXIV. Kapel van O.L. Vrouw ter Engelen en Sint-Jozef.

Altaar van O.L. Vrouw ter Engelen, deels 1631 en deels 19de eeuw.

In het altaar: schilderij "De hemelvaart van Maria" uit de 17de eeuw, door Gaspar de Crayer.

Glasraam uit 1871, door J.B. de Béthune.

Epitaaf van de weggevoerde seminaristen naar Wesel in 1813, geplaatst in 1840.

XXV. Kapel van de H. Macharius.

Schilderij: "H. Macharius, patroon van de pestlijders" uit de 17de eeuw, door Gaspar de Crayer.

Glasraam over het leven van de H. Macharius uit 1867, door J.B. de Béthune.

XVI. Kapel van de H. Landoald.

Altaar van de H. Landoald uit de 17de en de 19de eeuw, geschonken door Filip de la Kethule († 1644) en Helene Benoit († 1647), met in de bekroning een gedeeltelijk alliantiewapen.

In het altaar: schilderij "Het mirakel van de H. Landoald" uit 1807-1808, door Pieter van Huffel.

Schilderij: "De H. Filippus doopt de Ethiopier", begin 17de eeuw.

Glasraam uit 1930, door H. Coppejans, geschonken ter herinnering aan het zilveren priesterjubileum van kanunnik De Ruyver. In dit glasraam zijn enkele fragmenten geïntegreerd van een glasraam uit 1559 nl. vijf van de zestien kwartieren van Filip de Liedekerke.

Epitaaf van Melchior de Locquenghien, tesorier († 1636).

XXVIII. Kapel van de Driekoningen.

Kruisweg in gepolychromeerd terra cotta uit 1900, door Aloïs de Beule.

Schilderijen: "De Nood Gods" uit het begin van de 17de eeuw, door Abraham Janssens en "De stervende Christus" uit de 17de eeuw door Gaspar de Crayer. Glasraam uit 1909 door G. Ladon.

Doopvont uit 1809, door Augustin Portois, rond het voetstuk het wapenschild van kanunnik J. Ch. Kervyn.

XXVIII. Doopkapel, vroeger H. Sacrament en Sint-Anna.

Sinds enkele jaren biedt deze kapel een veilig onderkomen aan het veelluik "De aanbidding van het Lam Gods". Het is veruit het belangrijkste kunstwerk dat de kathedraal bezit.

Het ontwerp van het veelluik werd ontleend aan de Apocalyps (VII, 9-17). De gebroeders Hubert en Jan Van Eyck maakten het in opdracht van Joost Vijdt, heer van Pamel, en zijn echtgenote Isabella Borluut. Het was bestemd om als altaarstuk te dienen voor hun privékapel (kapel XIII) in de Sint-Janskerk.

Het werd een eerste maal publiek tentoongesteld in 1432.

Het kunstwerk onderging een eerste kuisbeurt in 1550 door Lancelot Blondeel en Jan Schoreel. Verdere restauraties hadden plaats in 1643 door Antoon van den Heuvel, in 1825 en 1828 door J. Lorent senior en in 1859 door Douselaer. Koning Filips II wou het werk bezitten, doch stuitte hierbij op een weigering van de kanunniken van Sint-Baafs. Tenslotte liet hij door Michiel Coxie uit Mechelen een kopie schilderen.

Naar aanleiding van de beeldenstorm in 1566 borg men het veelluik op in de toren, waar het jarenlang verbleef.

Tijdens de Gentse Calvinistische Republiek bracht men het in 1578 over naar het schepenhuis - nu het stadhuis - en werd het respectievelijk aan de Prins van Oranje - Willem de Zwijger - en later aan Koningin Elisabeth van Engeland aangeboden. Als afstammeling van de schenkers Joost Vijdt en zijn echtgenote liet echter Joost Triest, heer van Lovendegem, zijn eigendomsrecht op het kunstwerk gelden, waardoor het in Gent bleef.

Nadat de Fransen Gent waren binnengevallen, roofden ze in 1794 de twee belangrijkste panelen van het veelluik, namelijk "God de Vader" en "De aanbidding van het Lam Gods". Maar reeds in 1815 werden beide panelen teruggegeven.

Voor dringende herstellingswerken aan de kerk en bij gebrek aan de nodige fondsen, vond men er niets anders op dan zes panelen te verkopen aan de Brusselse kunsthandelaar Nieuwenhuys voor het bedrag van 300 gulden. De verkoop ging door op 19 december 1819. Via de Engelse verzamelaar Solly werden ze nog diezelfde maand doorverkocht aan Frederick-Willem III, koning van Pruisen. Het zou nog tot 6 november 1920 duren vooraleer het volledige veelluik terug op zijn oorspronkelijke plaats in de Vijdtkapel belandde.

Ondertussen was er nog iets anders gebeurd. In de tweede helft van de vorige eeuw vond men dat Adam en Eva er toch wat te naakt bijstonden. Het kerkbe-

stuur besloot dan maar onze oudste stamvaderen af te beelden, getooid in dierenhuiden. De twee originele panelen werden in 1861 aan de staat verkocht voor 50.000 fr. Bovendien moest de staat de geschilderde glasramen leveren voor het koor en de kruisbeuk.

De panelen met de puriteinse Adam en Eva kan men nu nog bekijken. Ze hangen aan een pilaar naast het hoofdportaal.

In de nacht van 10 op 11 april 1934 werden de panelen "De rechtvaardige rechters" en "Sint-Jan de Doper" gestolen. De dader, die het bisdom een belangrijke som geld wou afpersen, gaf op 28 mei 1934 het paneel "Sint-Jan de Doper" terug als bewijs dat hij het andere paneel "De rechtvaardige rechters" wel degelijk in zijn bezit had. Op 25 november 1934 overleed plots Arseen Goedertier. Op zijn sterfbed zei hij de enige te zijn die wist waar zich het gestolen paneel bevond. Hij kreeg echter niet meer de kans de plaats aan te duiden en nam het geheim mee in zijn graf.

7. H. Grafkapel.

In deze kapel treffen we de epitaaf aan van Pieter de Vos, kanunnik († 1587).

De crypte

Vooraf behandelen we het centrale deel van de crypte.

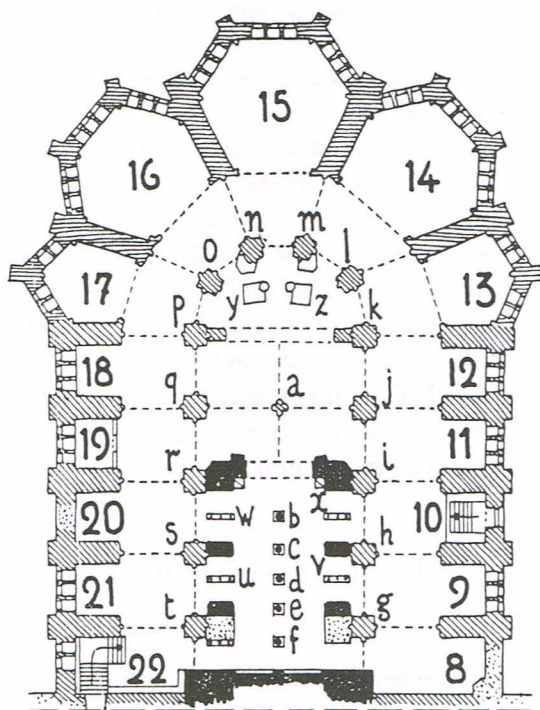
Hier treffen we de graftombe aan van Lucas Munnich († 1562). De eerste tombe van deze laatste abt van de Sint-Baafsabdij en tevens eerste proost van het Sint-Baafskapittel, werd tijdens de beeldenstorm in 1566 vernield. Reeds datzelfde jaar gaf Viglius Aytta opdracht de tombe te restaureren maar tijdens de godsdiensttroebelen in 1578 werd deze terug vernield. De huidige graftombe werd in 1600 nieuw opgericht in opdracht van het kapittel.

Verder treffen we hier nog de schilderijen aan "De H. Hyacinthus met monstrans" uit de 17de eeuw, door N. de Liemacker alias Roose en het portret van Mgr Antoon Triest uit 1656 of een kopie.

In de noordelijke zijbeuk van de crypte vinden we de grafzerken van Gillis Spruuts († 1477) en Margriete Boecx († 1472), van Joanna Ysewiins († 1489) en familie, van Gerard van der Hoyen († 1517) en Josijne van der Camere († 1496), en van Wauter Crabbe († 1531).

In de middenbeuk van de crypte vinden we de grafzerken van Mgr. Antoon Triest († 1657), van Mgr. A. de Hornes († 1694) en van Mgr. E.A. d'Allamont († 1673) waaronder het hart van deze bisschop begraven ligt en wiens lichaam te Madrid begraven werd.

Tevens treffen we er de gedenkstenen aan van Mgr. C. Vandenbosch († 1665), van Mgr. F. van Hoorebeke († 1679), van Mgr. I.A. Schets van Grobbendonck († 1680), van Mgr. H.F. Bracq († 1888), van Mgr. A. Stillemans († 1916), van Mgr. E.J. Seghers († 1927), van Mgr. H.J. Coppieters († 1947) en van Mgr. C.J. Calewaert († 1963).

Sint-Baafskathedraal. Referentieplan van de crypte naar dr. Elisabeth Dhanens.

In de zuidelijke zijbeuk van de crypte vinden we de gedenksteen van hulpbischop E. van Rechem († 1943).

Kapel 8.

Een fragment van de graftombe van Michelle de France († 1422), de eerste echtgenote van Filips de Goede.

Een epitaaf van Joanne van Wijckhuus († 1639).

Grafstenen van Petrus de Cortewille († 1595) en Katharina de Gruutere († 1589), van Gisbert de Cortewille († 1607) en Margareta de Grassers († 1609).

Kapel 9.

Grafzerken van Arent Taetse, Gertrude Hecstyls en Jan De Ruddere uit de 16de eeuw en van Willem Vranx, scholaster en zijn zuster Katharine († 1614).

Kapel 10.

In de vloer: grafzerken van Maria van Burgundia († 1627) en van Egidius Estrix († 1658).

Kapel 11.

Gedenkstenen van Mgr. C. Jansenius († 1576) en van Mgr. W. Lindanus († 1588).

Kapel 12.

Epitaaf van Stefanus Sola († 1678).

In de vloer: grafzerken van Filippa de l'Espinoy, moeder van Georgius Chamberlain, uit de 17de eeuw en van Mattheus Hyacinthus Happart († 1730).

Kapel 13.

Altaar uit de tweede helft van de 16de eeuw met schilderij "H. Familie" uit de 17de eeuw, toegeschreven aan Frans Francken.

Epitaven van Frans van Lummene († 1580) en zijn schoonmoeder Joanna van Hembyze-van Waerhem († 1579) uit 1606 en van Frans Borluut († 1609) en Agnes van Zelebek († 1619).

Grafzerken van Willem van Vaernewiic († 1349) en Willem Simonis van Vaernewiic († 1388), van de familie Borluut uit de 15de eeuw, van Cornelius Pierin, kanunnik († 1668).

In de vloer: grafzerken van Joos Triest en Barbara Damant († 1645), van Mgr. J.B. de Smet († 1741), van Claude Bonaventure (De Brune) Vaernewijck († 1750) en van de familie de Draeck uit de 18de eeuw.

Kapel 14.

Altaar uit de tweede helft van de 16de eeuw met schilderij "De verrijzenis van Christus" uit de tweede helft van de 16de eeuw, door of naar Lucas de Heere. Graftombe van Margareta van Ghistel († 1431), het ligbeeld werd vernield tijdens één van de beeldenstormen.

In de vloer: grafzerken van Arthur van Ghistel († 1608) en Katharina van Royen, van Jacobus Bernardus de Rouck († 1732) en Petronella van der Sluys († 1720), van Hendrik du Pierreux, grootvicaris († 1750), van Petrus Adrianus Matthijs, kanunnik († 1750), van Joannes Baptist van Ongevalle, aartsdiaken († 1768), van de familie Antheunis uit de 18de eeuw en van Mgr. J.F. van de Velde († 1838).

Kapel 15.

Schilderijen: "Kruisafneming" uit de 17de of 18de eeuw, een kopie naar P.P. Rubens en "De boodschap van de engel" eveneens uit de 17de of 18de eeuw, een kopie naar N. de Liemacker.

Grafzerk van Johannes Impe († 1440).

In de vloer: grafzerken van Thomas van Lummene († 1441) en Clare van der Heiden († 1479), van Gillis Gramez († 1443) en Jan de Buck († 1557), van Margareta de Hooghe († 1533), van Jacob Truulman († 1538) en Margareta Van Male († 1557), van Jochem De Ruuck en zijn drie echtgenoten Joanna Diericx († 1561), Margriete Laute († 1588) en Joanna Van der Keene, van Anna van Niclene († 1568), Gilleken Coets († 1543) en Lieven Coets († 1552), van Jan de Vos († 1575), Margriete van Coye en Andries de Vos († 1567) en ook van Jan Uutenhove en Barbara Romelijns, van Balthazar van Dyckele († 1621) en Katharina Vlamynck († 1611), van Judocus De Vulder, kanunnik († 1697), van Karel Van Hoobrouck, kanunnik († 1707), van de familie de la Vilette uit 1728, van Mgr. Ph. E. van der Noot († 1730), van de familie van Vaernewijck uit 1734, van Etienne Motte († 1736), van Jan de Haese, priester

(† 1740), van Jan Frans de Castro († 1743), Roberta Francisca Ballet († 1759) en hun zoon Eunéne Ignace de Castro, cantor († 1762), van Paulus de Kimpe († 1744) en Anna van Berchem († 1730), van Lodewijk Jozef de Coninck, kanunnik († 1744), van Jan Mattheus de Block, tesorier († 1750), zijn broer Carolus Benedictus († 1722) en zijn neven Livinus Jozef († 1729) en Jacobus Joannes († 1734), van de familie Guilliamme de Roucourt († 1752), van Mgr. A. van der Noot († 1770), van Franciscus Xaverius Antheunis († 1778) en Joanna Coleta Goethals, van Mgr. G.G. van Eersel († 1778), van Robert Jacques van den Hecke, kanunnik († 1779) en van de familie Mahieu uit de 18de eeuw.

In deze kapel vinden we eveneens de grafzerk van Mgr. de Broglie en Mgr. L.J. Delebeque. Aan deze gedenksteen is een bijzonder verhaal verbonden.

Op 20 juli 1821 overleed Mgr. de Broglie als banneling te Parijs. Tijdens de langdurige ziekte die aan zijn overlijden vooraf ging had de bisschop aan zijn familie te kennen gegeven dat hij wou begraven worden in de crypte van de Sint-Baafskathedraal. Wegens de politiek-religieuze spanningen die aan de basis lagen van het conflict tussen de Broglie en koning Willem I, kon deze wens onmogelijk uitgevoerd worden.

Wel werd van de Franse koning Lodewijk XVIII, op 21 juli 1821, de toelating verkregen om het gebalsemd lichaam van de bisschop in een grafkelder van de Saint-Sulpicekerk te Parijs te begraven. Het hart werd in een urne geplaatst. Het Gentse kapittel, ondertussen op de hoogte gebracht van de wens van de overleden bisschop, nam geen initiatief ter zake.

Het probleem werd terug onder de aandacht gebracht toen op 15 juli 1843 advocaat Jouhaud, in opdracht van de familie, een brief schreef om de rehabilitatie van de Broglie te bekomen bij de Belgische staat.

Verdere pogingen onder het episcopaat van Mgr. Delebecque liepen eveneens op niets uit.

In 1813 waren een aantal Gentse seminaristen naar Wesel verbannen omdat ze de door Napoleon benoemde bisschop de le Brue niet erkenden. In 1863 wou men deze gebeurtenis passend herdenken. Bij de voorbereiding van de festiviteiten kwam de overbrenging terug ter sprake.

Op een vraag aan de homogeen liberale regering Rogier - Frere-Orban, kwam nooit een antwoord.

Ten slotte werd in het grootste geheim het stoffelijk overschot van Mgr. de Broglie dan toch op 29 juli 1863 naar Gent overgebracht. Twee dagen later had de viering plaats voor de verbannen seminaristen. Bij deze gelegenheid werd de urne met het hart aan het Grootseminarie geschonken. Daar wordt ze nu nog bewaard in de nis van de kapel. Het lichaam zelf werd ondergebracht in de kapel van het bisdom.

Op 2 oktober 1864 overleed Mgr. Delebecque. Bij testament had hij te kennen gegeven dat hij wou begraven worden in de kranskapel, gewijd aan O.L. Vrouw, in de crypte van de Gentse kathedraal en zo dit niet mogelijk was op het

kerkhof van Beerlegem. De Gentse burgemeester gaf zijn toestemming en op 7 oktober werd het stoffelijk overschot van de bisschop bijgezet in de crypte. Van deze gelegenheid werd tevens gebruik gemaakt om in alle stilte Mgr de Broglie in dezelfde grafkelder te begraven.

Het geheim bleef goed bewaard tot het in 1913, ter gelegenheid van de 100ste verjaardag van de Weseltragedie, werd ontdekt.

Op 10 juli 1951 besloot men op de kelder een grafsteen aan te brengen. Deze werd echter één meter te ver geplaatst.

Ten slotte opende men op 28 april 1952 nogmaals het graf en toen werd de steen op de juiste plaats gelegd.

Kapel 16.

Altaar met triptiek, van de familie De Ruuck uit 1575.

Tegen de westwand: epitaaf van Simon Bette († 1554) en Eleonora de Waudripont († 1547), toegeschreven aan Jan de Heere.

In de vloer: grafzerken van Jacobus Decani of de Deckere, pastoor († 1461), van Jan Hoebrecht, kruidenier, 15de of 16de eeuw, van Filip Sylvius, kanunnik († 1628), van Maximiliaan van de Woestijne, deken († 1669), van Norbertus van Broecke († 1694), van Franciscus en Joannes Baptist de Pickere, van Pieter († 1737) en Maria Magdalena Desie († 1729), van Max. Ign. Michel († 1740), van Paulus de Kimpe (1744), van de familie de Backere (uit 1748), van de familie Goethals (18de eeuw), van de familie Zingerling (18de eeuw).

Gedenksteen van Mgr Carolus Maes.

Kapel 17.

Altaar (uit 1604) met triptiek van de familie De Vos.

Epitaaf van Maximiliaan Triest († 1611) en Katharina Triest († 1607).

In de vloer: grafzerken van Elisabeth Clais (begin 15de eeuw), van Jan Denys († 1554) en Jakelijne Vylaeyns († 1556), van Joannes Le Monier, deken († 1675), van Ioannes Farde, pastoor († 1704), en van Alexander Bernardus de Crombrugghe, proost († 1765).

Kapel 18.

Een retabel bestaande uit zes paneeltjes. Dit retabel is afkomstig uit het kasteel Vilain XIII te Bazel.

Grafzerken van Ruffelaert Boureel († 1443) en van Philip Rijm en Johanna van den Echaute uit 1540.

Kapel 21.

Epitaaf van Egidius du Faing († 1633) en Margareta van Steelant († 1655).

Grafzerk van Pieter De Steelant († 1613) en Margareta de Martins († 1616).

BIBLIOGRAFIE

- Dhanens Elisabeth: Inventaris van het kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen, deel V, Sint-Baafskathedraal Gent, Gent 1965.

- Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België - architectuur - deel 4 na - Stad Gent, p. 428-432.
- De Potter Frans: Gent van de oudsten tijd tot heden, Gent - 1882-1901, deel 5, p. 304-451.
- Cloet Michel, Collin Ludo, Boudens Robrecht e.a.: Het bisdom Gent, Gent - 1991.
- Van Bruwaene Carine: Keizer Karel achterna - Gent in de eerste helft van de 16de eeuw, Gent - 1990, p. 10.
- Mortier K. en Kerckhaert N.: De rechtvaardige rechters gestolen, Gent - 1968.
- Mortier K. en Kerckhaert N.: Dossier Lam Gods, Gent - 1995.
- De Potter André: Geïllustreerde gids van oud Gent, Tielt - 1983, p. 109-128.
- Deseyn Guido: Gids voor oud Gent, Antwerpen - 1984, p. 164-167.
- Van Overstraeten Jozef, Gerits Jan: Gids voor Vlaanderen, Antwerpen 1985, p. 338-339.
- De Keyzer Berten: Rubens in Oost-Vlaanderen, in Toerisme in Oost-Vlaanderen, 1977, nr. 1, p. 5-7.
- De Preekstoel van de Sint-Baafskathedraal, in: Ghendtsche Tydinghen, 1977, nr. 2, p. 85-87.
- Collin Ludo: Begrafenis van Monseigneur M. de Broglie (1766-1821) in de crypte van de Sint-Baafskathedraal te Gent, in: Ghendtsche Tydinghen, 1989, nr. 4, p. 190-196.

David MAES

INVENTAIRE ARCHÉOLOGIQUE - FICHE NR. 178

Op 23 mei 1900 stelde Joseph De Smet in de rubriek "Burgerlijke Bouwwerken - Sint-Veerleplein nr. 5 - XVIIe eeuw (1689-1690)" in het Frans een fiche op over

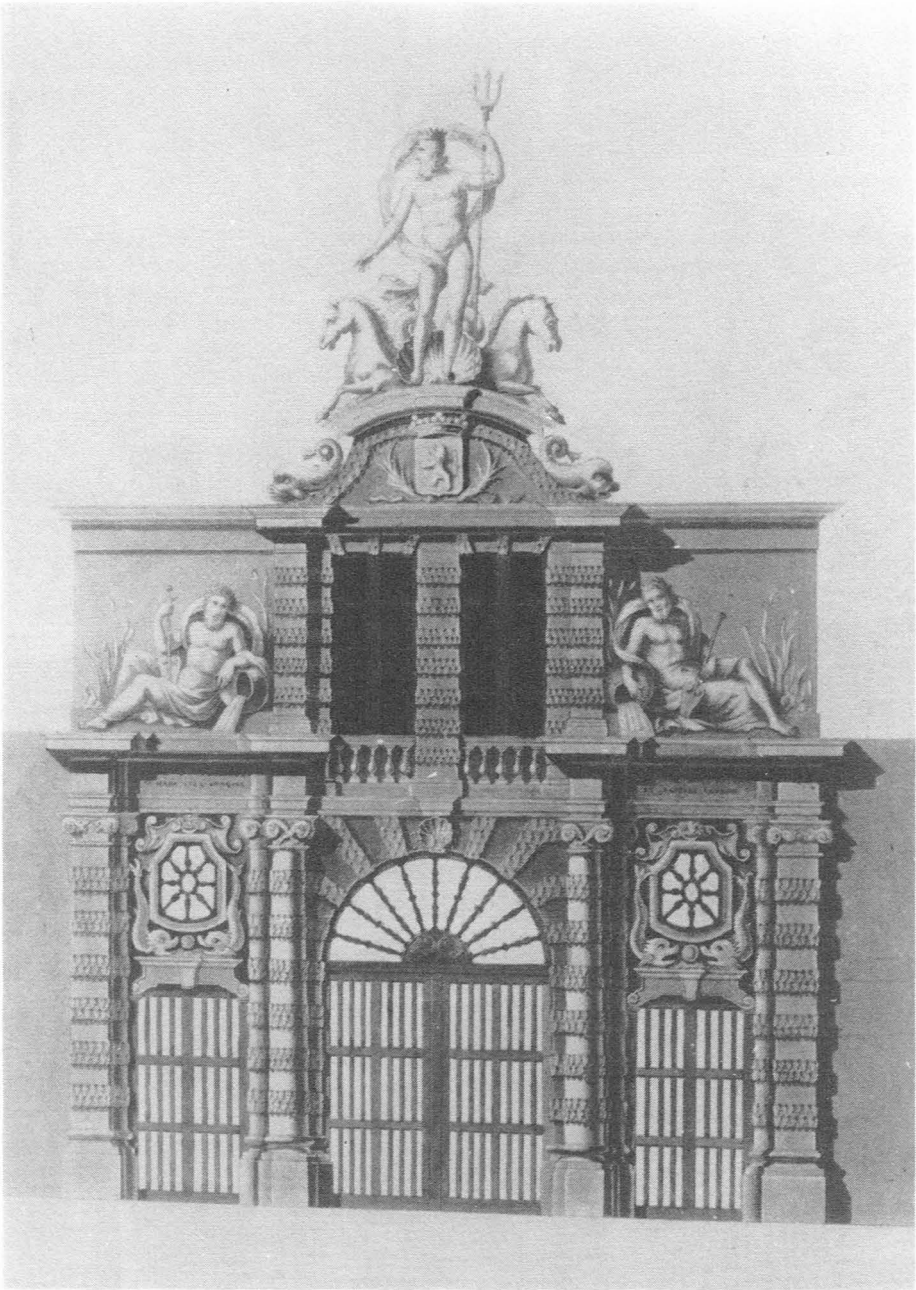
De Voorgevel van de Vismijn

Tengevolge van een openbare aanbesteding begon de genaamde Adriaan Van der Linden de bouw van de monumentale poort van de nieuwe vismijn van de stad Gent.

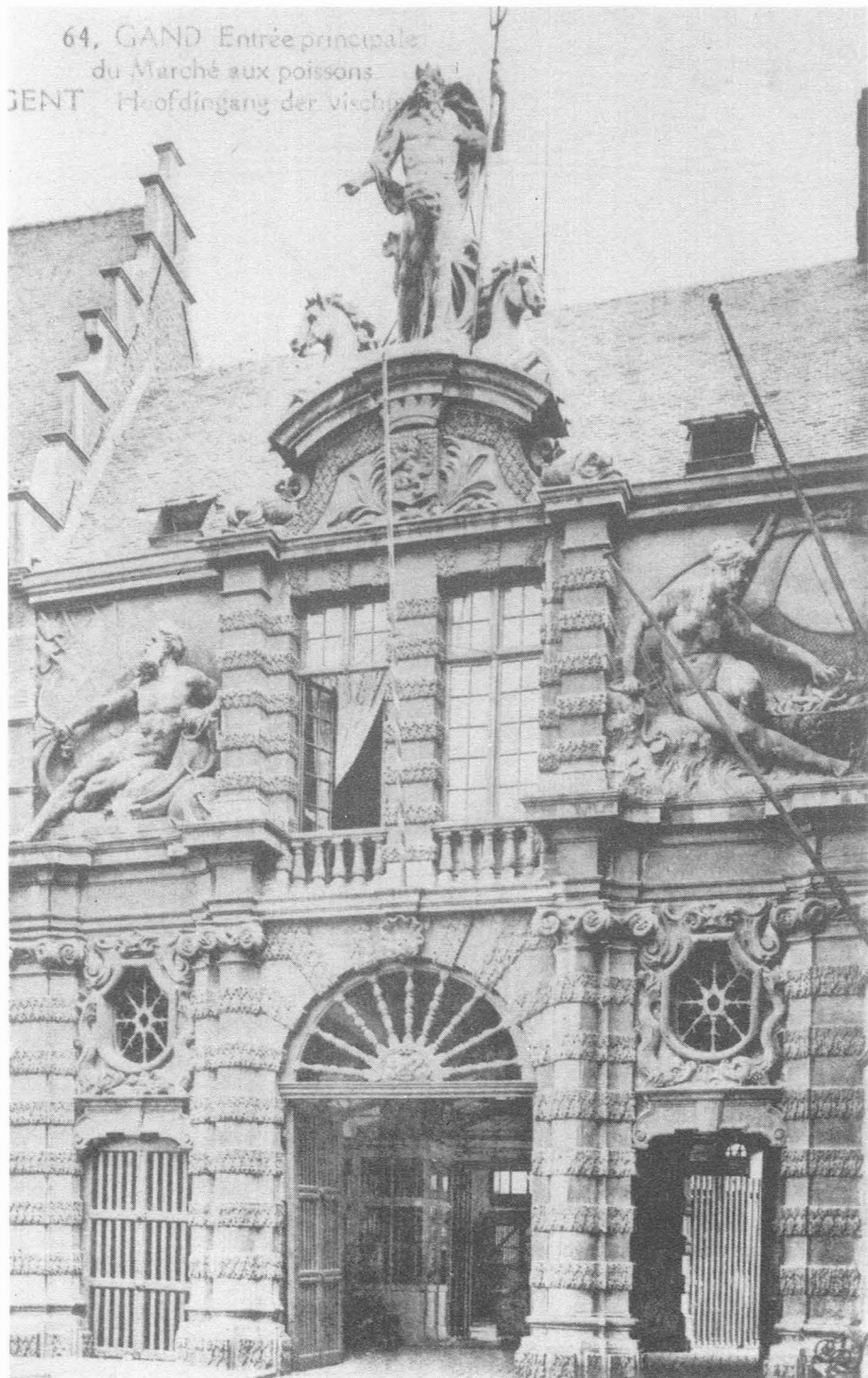
Op 7 juni 1690 kwamen de visverkopers die tot hiertoe de plaats bezet hadden die heden de *Groentenmarkt* genoemd wordt, bezit nemen van hun nieuw lokaal op de zuid-westhoek van het Sint-Veerleplein.

Het werk ging door waanzinnige bedragen gekost te hebben. "In 1689... begonst te maeken de nieuwe vischmerkt dewelke schrikkelijk veel gekost heeft... In 1690 den 7 Juni hebben de vischkoopers beginnen te staan op hun nieuwe vischmarkt welken bouw meer dan 3000 pond vlamsch gekost heeft." Handschrift van de Laval, Gentse Bibl., t. I, pp. 335 en 435.

De voorgevel, waarvan wij een reproductie geven, bestaat op het gelijkvloers uit drie poorten; de zijpoorten minder hoog dan de centrale, met daarboven een eigenaardige uitgesneden deuropening. Twee geringde zuilen en twee pilasters

Afb. 1. Oorspronkelijke voorgevel van de Vismijn.

Afb. 2. Voorgevel van de Vismijn na de brand van 1872.

banden bepalen de indeling van de toegang. Op de verdieping worden twee vensters die in het midden samenkomen links en rechts vergezeld van monumentale bas-reliëfs, de Schelde en de Leie voorstellend. Boven het fronton een Neptunus, rechtstaand in zijn kinkhoren die getrokken wordt door twee zeepaarden. Onder zijn voeten het wapen van Gent. Links en rechts dolfijnen.

Het geheel vormt een eigenaardige poging tot *expressieve* architectuur. Het ensemble en de details strekken naar dit doel: de bestemming van het gebouw merkbaar maken en onderlijnen. Aldus symboliseren de banden van de zuilen en de pilasters door hun reliëf de golvingen van stromend water. De kapitelen worden gevormd door ineengestregelde vissen, enz. Spijtig genoeg moest het overdadig gebruik uitstekende delen leiden tot een vlugge aftakeling. De Stadsrekeningen hebben het over voortdurende herstellingen.

In het Stadsarchief werden de oorspronkelijke tekeningen van de gevel niet bewaard; er is ook geen enkele aanduiding nopens de origine ervan. Volgens Diericx en de auteurs die het gevolgd hebben, zou het project een creatie zijn van de welgekende Antwerpse beeldhouwer Arthus Quellin de jonge. Van der Linden zou de uitvoering van de beeldhouwwerken toevertrouwd hebben aan Jean-Baptiste Van Helderbergh en aan Rombaut Pauli. Deze precieze beweringen geven ons vertrouwen, maar wij hebben nergens een document gevonden dat ze zou staven.

Adriaan Van der Linden, waarvan de rol zich zou beperkt hebben tot deze van een simpele aannemer, maakte nochtans deel uit van de Gentse schilders- en beeldhouwersnering. Hij werd er in opgenomen de 26e juli 1679. In de boeken staat hij vermeld als *steenhouder*, maar later werd hij gezworene, een functie die hij vervulde van 1688 tot 1695. In de rekeningen wordt hij herhaalde malen vermeld als *beelthouder*. Wij kennen geen werken van hem.

Vernietigd door brand in de nacht van 8 op 9 december 1872, werd de ingang van de vismijn herbouwd naar het oorspronkelijk model. Enkel de monumentale beelden van het fronton waren nieuwe composities.

Cf. Bibliotheek van de Stad en van de Universiteit, *Documents divers, Marché au poisson*. - Stadsarchief, *Stedewerken*, n°300. - Ch.L. Diericx, *Mémoires sur la ville de Gand*, t. II, p. 536. - *Messenger des sciences historiques*, 1843, p. 496, etc.

BERICHT AAN ONZE MEDEWERKERS

Als u voor het verwerken van uw teksten een PC of Mac gebruikt, wilt u dan met de tekst ook het schijfje meezenden? In de meeste gevallen kan de drukker dan de tekst van het schijfje halen en dient hij dus uw tekst niet opnieuw over te tikken, wat tijd en geld gespaard is.

DE 32e GOUWDAG VAN HET VERBOND TE GENT

Jaarlijks houdt het "Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen" een Gouwdag die dan door een of ander aangesloten kring wordt verzorgd.

Dit jaar nam onze Kring de taak op zijn schouders in het kader van de viering van ons 25-jarig bestaan. Het gebeuren greep plaats in het prachtig "Vormingscentrum Guislain" op zondag 12 mei.

104 heemkundigen hadden zich ingeschreven en vanaf 9u. reeds kwamen ze langzaam het Centrum vullen. Na ontvangst van de documentatiemap konden de deelnemers kennis met elkaar maken bij het drinken van een kop koffie of thee. Aangezien het ook Moederkesdag was ontvingen de 41 deelnemende dames een roos als aandenken, iets wat zeer gewaardeerd werd. Toen men na het traditioneel academisch kwartiertje (halfuurtje) wilde beginnen stelde men vast dat de eerste gastspreker, namelijk de heer Gouverneur Herman Balthazar nog niet aangekomen was. Dit verwekte een lichte ongerustheid en had enkele koortsachtige telefoontjes tot gevolg. Daaruit bleek dat de Gouverneur een herdenkingsplechtigheid bijwoonde in het Oord der Gefusilleerden te Oostakker. Uit een latere brief van de Gouverneur bleek dat het om een communicatiestoornis ging op zijn secretariaat, iets waarmee hij zéér verveeld zat en zich oprecht verontschuldigde.

Middelerwijl was het 10.30u. geworden en kon men de vergadering starten. De aanwezigen werden verwelkomd door Hugo Collumbien, de voorzitter van de Kring van Gent. Hij benadrukte de toch wel heel speciale prestatie van Mevrouw Yolande Schoorens die voor deze Gouwdag speciaal overgekomen was van het Groot-Hertogdom Luxemburg. Ook gaf hij een pluimpje aan de Heemkundige Kring van Lokeren die (naast Gent met zijn 32 deelnemers buiten beschouwing gelaten) vertegenwoordigd was met het grootste aantal deelnemers, namelijk 9. Hij zei dat men ging proberen er een boeiende dag van te maken die aangename herinneringen zou achterlaten bij de deelnemers. Hij gaf dan het woord door aan de Voorzitter van het Verbond, de heer Robert Ruys, die de Gouwdag opende.

Deze laatste wist op een handige wijze het gat op te vullen dat ontstaan was door de afwezigheid van de Gouverneur.

Volgde dan het referaat van Professor Dr. Jan Art, waarvan wij de tekst publiceren in een ander deel van dit blad.

Na de morgensessie die eindigde rond 11.30u., en in afwachting van de komst van de fotograaf, werd reeds begonnen met het aperitief in de stemmige Hippocratusruimte. Bij de komst van onze fotografe (Fotomix) werd er buiten overgegaan tot het maken van de traditionele groepsfoto. Wanneer binnen 50 jaar de een of andere heemkundige een artikel zal schrijven over deze Gouwdag zal

Deelnemers aan de 32e Gouwdag.

hij op basis van deze foto tot de conclusie moeten komen dat deze dag, aan de lachende gezichten te zien, geslaagd was. Na de familiefoto werd het aperitief verder gezet.

Rond 12.30u. namen de deelnemers plaats in het Refectorium waar het voorge-recht reeds klaar stond. De rest van het middagmaal verliep in een gezellige sfeer.

Na het opdienen van de koffie kwam het aangekondigde door niemand gekend aandeken (behalve door ons Kringbestuur uiteraard) aan. Het bestond uit een fraai bedrukte papieren zak die "Gênsche Sneukelderije" bevatte, nl. Gentse Mokken, Gentse Babbelaars en Muilentrekkers, alles apart verpakt en afgesloten met een lintje in de Gentse zwart-wit kleuren. De grote papieren zak werd afgesloten door een Gentse strop waaraan een Gulden Carolus in chocolade hing. (Elk zijnen toer is niet te veel). Deze verrassing werd unaniem op prijs gesteld.

Dan was de tijd gekomen voor de geleide bezoeken. De eerste en grootste groep volgde Prof. em. Dr. Alexander Evrard naar het Museum Dr. Guislain. Als promotor en bezieler van dit Museum was hij het best geplaatst om de rondleiding te verzorgen. En dat hij aansloeg werd bewezen door het feit dat zijn groep als laatste terugkwam.

An Hernalsteen leidde de groep naar de Westerbegraafplaats waar zij speelde op eigen terrein aangezien haar licentiaatsthesis gewijd was aan dit kerkhof. Spijtig genoeg voor haar en voor haar volgelingen sluit dit kerkhof 's zondags om 16u. De derde groep en de kleinste volgde André Verbeke naar de Brugsepoort. Maar deze groep was ook de moedigste. De afstand was groot (van de Guislainbrug via de Groendreef naar de Bargiebrug, dan langs de Phoenixstraat, Bevrijdingslaan, Kiekenstraat en Rooigemlaan terug naar het Vormingscentrum) en het weer stond dreigend, gelukkig bleef het daarbij.

Nadat iedereen terug in de aula zat begon het laatste gedeelte van de Gouwdag, nl. de uitreiking van de Reinaertprijs voor Heemkunde 1996. Hiermede bekroont het Verbond elk jaar een persoon die zich verdienstelijk heeft gemaakt voor de heemkunde. Uit de voorgestelde personen kiest de algemene vergadering van het Verbond in geheime stemming deze die daarvoor het meest in aanmerking komt. De persoon die de meeste stemmen op zijn naam krijgt wint het. Dit jaar was het de beurt aan de heer Marcel Pieters, ondervoorzitter van de Heemkundige Kring "De Souvereinen" van Lokeren, die vorig jaar de Gouwdag inrichtte, ook naar aanleiding van zijn 25-jarig bestaan. Met een indrukwekkend aantal bijdragen in hun ledenblad, maar vooral wegens zijn levenswerk, een boek over het Lokers dialect, was hij de geknipte man voor de prijs. Hij bestaat uit een beeldje van Reinaert de Vos van de hand van beeldhouwer Firmin De Vos, een oorkonde en een breuk. Dit werd hem overhandigd door Verbondsvoorzitter Robert Ruys na een passende inleiding. Ook zijn echtgenote werd in de bloemetjes gezet. Waarna Marcel Pieters zijn collega's bedankte voor zijn uitverkiezing.

De heer Marcel Pieters neemt de Reynaertprijs in ontvangst.

Tot slot bedankte onze Voorzitter Hugo Collumbien de aanwezigen voor hun komst en sprak de hoop uit dat ze een blijvende aangename herinnering zouden bewaren aan deze Gouwdag. Hij zei dat slechts dezen die ooit een Gouwdag georganiseerd hebben zich een beeld kunnen vormen van de bijna onoverzichtelijke berg werk die daaraan voorafgaat. Met dit doel had de Heemkring Gent verleden jaar een speciale werkgroep opgericht om deze organisatie voor te bereiden. Het is gebleken dat dit voor niets nodig was, want alles werd van A tot Z tot in de puntjes georganiseerd door één man, nl. onze Ondervoorzitter André Verbeke. Een warm, spontaan en wel verdiend applaus volgde op deze verklaring. Als symbolische blijk van dankbaarheid voor de ontelbare uren die hij daaraan gespendeerd heeft werd hem een boek over "De Muide" geschonken. Zijn echtgenote die zonder morren zijn vele afwezigheden voor "het goede doel" duldzaam onderging, werd - eveneens symbolisch - bedacht met een bloemstuk. Waarna deze 32e Gouwdag afgesloten werd door Bondsvoorzitter Robert Ruys.

Tot slot zij vermeld, en dit voor de statistieken, dat van de 39 aangesloten heemkundige kringen er 19 vertegenwoordigd waren, alsook het Heemmuuseum "Rietgaverstede" van Nevele in de persoon van zijn Conservator, de heer Antoine Janssens en zijn echtgenote.

JAN-BAPTIST MINNE-BARTH

Op 2 september jl. was het precies 200 jaar geleden dat Jan-Baptiste Minne-Barth, oud-burgemeester van Gent, geboren werd.

Een unieke gelegenheid om eens te herdrukken wat Pierre Kluyskens destijds over deze omstreden figuur wist te vertellen.

Met onze dank daarvoor aan de familie Kluyskens.

Er is in de politieke loopbaan van Jozef Van Crombrugge een pijnlijke bladzijde geweest, zoals wij het in onze vorige bijdrage schreven. Op 14 juli 1836 hadden de eerste gemeentelijke verkiezingen plaats ingevolge de nieuwe gemeentewet van 1 april 1836; 31 gemeenteraadsleden moesten verkozen worden, waaronder drie kandidaten moesten behoren tot de drie wijken extra muros: Meulestede, St. Pieters Aaigem en Rooigem.

In de toenmalige atmosfeer moest de strijd tussen de Vrienden der Goede Orde, alias de liberalen of orangisten, voor de klerikale pers de "plunderaren, baanstropers en brandstichters", en de Patriotten of klerikalen, door hun tegenstrevers de "anarchisten" genoemd, buitenmatig bitsig worden gevoerd. Al de verkozenen behoorden tot de lijst van de Vrienden der Goede Orde, ofschoon dient aangestipt dat vier personen, de hh. Minne - Vander Straeten, Van de Poele, Verhaeghe - de Naeyer en Casier - Tricot, zich op beide lijsten kandidaat hadden gesteld; in de politiek, zo dachten zij wellicht, moet men op twee paarden kunnen wedden!

Na de triomf van zijn partij, mocht Van Crombrugge zich terecht verwachten aan een nieuw mandaat als burgemeester, doch de regering besliste er anders over. Bij Koninklijk Besluit van 19 augustus 1836 werden de Heer Verhaeghe - de Naeyer burgemeester, de Heren Minne - Barth, Minne - Van der Straeten, Hamelinck - Oldemaere en Casier - Tricot schepenen benoemd.

Verhaeghe - de Naeyer weigerde echter het ambt te aanvaarden, hetgeen een kaakslag betekende voor de regering: "Wij mogen onze lezers stelliglyk verzekeren dat den heer Verhaeghe - de Naeyer, die door het gouvernement tot burgemeester dezer stad benoemd is, geweygerd heeft dit ambt te aanveerden"; schreef de Gazette van Gend op 24 augustus 1836.

Daags nadien begaven de vier schepenen zich naar Oostende, waar Koning Leopold toen verbleef, om hem in naam van de Gentse gemeenteraad te verzoeken Jozef Van Crombrugge burgemeester van Gent te willen benoemen. Het onthaal, zo verklaarden zij bij hun thuiskomst, was erg koel geweest. De Koning zou immers gezegd hebben dat Van Crombrugge een partij vertegenwoordigde die de regering vijandig gezind was, dat hij verkocht was aan het "Messenger de Gand" en dat hij een "homme drapeau" was.

De Gazette van Gend jubelt: "Ingevolge eene beslissing, gisteren door de

meerderheid van onze stedelijke regering genomen, schrijft zij op 31 augustus, in eene vergadering ten dezen eynde ten stadhuyze gehouden, zullen de nieuwbenoemde schepenen Minne - Van der Straeten, Minne - Barth en Casier - Tricot, hun ontslag laten toekomen aen het gouvernement, het welk daer door genoodzaekt is, gelijk men zegt uyt den zak, wederom eenen burgemeester en dry schepene te benoemen. Daer den heer Hamelinck - Oldemaere van de oude regentie deel maekte, zal hy alleen zyne benoeming tot schepenen aennememen." De atmosfeer bleef zwaar en troebel in Gent waar elke dag en elke avond schermschietingen en vechtpartijen in herbergen en openbare lokalen plaats grepen. Inmiddels werden op 28 september de provinciale verkiezingen gehouden en ditmaal zien wij Minne - Barth en Verhaeghe - de Naeyer zich uitsluitend voor de klerikale lijst kandidaat stellen.

Op 7 november kon de gemeenteraad eindelijk zijn eerste zitting houden, doch nog steeds zonder burgemeester. Een maand later werd Minne - Barth aangesteld om ten voorlopigen titel de functie van burgemeester uit te oefenen, hetgeen natuurlijk een tussenmaatregel en een eerste stap in de richting van een vaste benoeming betekende.

Het was in die hoedanigheid van dd. burgemeester dat hij, na eerst de eed te hebben afgelegd in handen van de nieuwe provinciegouverneur Heilas d'Huddegem, tot de eedaflegging van de schepenen en gemeenteraadsleden overging: "de leden van onzen nieuwen stedelyken raed hebben eyndelyk gisteren naermiddag in handen van de schepenen Minne - Barth, daer toe gedelegeerd, den vereyschten eed afgeleyd, en de nieuwbenoemde schepenen Hamelinck - Oldemaere, Minne - Van der Straeten, Casier - Tricot en Minne - Barth zijn in bediening getreden. Door de weygering van den heer Verhaeghe - de Naeyer van het ambt van burgemeester te aanveerden heeft de regering tot dus verre nog geen opperhoofd. Het is by vele persoonen het gedacht dat den agtbaren heer Van Crombrughe eerlang door het gouvernement tot burgemeester zal benoemd worden."

Groot was de opwinding te Gent. De vrienden van Minne - Barth brachten de nieuwe "fungerende burgemeester" de traditionele serenade, maar de orangistische pers, niet het minst het "Messenger de Gand" zette een des te heviger campagne in, dat Jan Baptist Minne jarenlang een hartstochtelijk voorstander van koning Willem was geweest. Zelfs de gewoonlijk in politieke aangelegenheden nogal bedaarde Gazette van Gend, valt ditmaal op Minne uit: "De patriotten, schrijft zij, zijn in grote blydschap; zy zeggen te zegepralen, omdat onze voormaligen agtbaren burgemeester door den heer advokaet Minne - Barth vervangen is. Wij zien niet wat tot die groote blydschap oorzaak kan geven; en inderdaed, onze stad had voor burgemeester eenen harer voortreffelykste burgers, eenen man vol verstand en bekwaemheid, welke geheel en al aengekleefd was aen het geluk der Gentenaeren. Den heer van Crombrughe was

onder de meest gematigde orangisten gekenmerkt en heeft noyt zynen naem gehecht aen eenigen akt, strydig met het thans bestaende order van zaken; daer integendeel den heer Minne - Barth onder de overdrevendste orangisten altoos gerekend is geweest, en aen alle de orangistische intekeningen, zoo voor de peêrden van den prins van Oragnien als voor de krygsgevangene van de citadel van Antwerpen, enz., deel heeft genomen. Wel is waer den heer Minne - Barth, zeggen de patriotten, heeft zyne voorige orangistische gevoelens afgezworen en zich onder het patriotisch vaendel gerangschikt: het vervolg zal naderhand bewyzen tot hoe verre den patriotischen aenhang op dien omgekeerden orangist mag rekenen."

"Omgekeerde orangist!" Een belediging welke Jan-Baptist Minne - Barth wel duizend maal te horen kreeg; het is het lot van al de overlopers, hun vrienden te verliezen. Minne was inderdaad een vurige orangist geweest en men kan best begrijpen welke de woede moet geweest zijn van zijn gewezen partijgenoten,

toen hij naar het klerikaal kamp overliep. Ook daar telde hij weinig vrienden: men was zijn vroegere carrière en handelswijze niet vergeten en men stelde dan ook geen al te groot vertrouwen in hem.

Prosper Claeys is, in zijn door ons reeds aangehaalde studie, uiterst bondig: 1837-1839: J. B. Minne - Barth, avocat et professeur à l'Université. Ce ne fut qu'un interrègne." Men zou het moeilijk korter en bondiger kunnen uitdrukken. Men moet dan ook links en rechts de schaarse gegevens gaan bijengrabbelen, om zijn biografie ineen te steken.

Hij werd geboren te Gent op 2 september 1796. Nog heel jong werd hij hulp-griffier benoemd bij de Rechtbank van Koophandel. Toen de door koning Willem gestichte Universiteit met haar leergangen startte, liep hij college in de Rechtsfaculteit, behaalde er zijn diploma van doctor in de Rechten en publiceerde in de latijnse taal, een proefschrift dat de mooiste beloften inhield voor de jonge jurist: "Dissertatio inauguralis juridica, de litterarum cambiallum exactore, secundum codicem commefcialem hodiernum."

Zijn grondige kennis van het handelsrecht verzekerde hem onmiddellijk aan de Gentse Balie een uitgelezen clientele en een vooraanstaande plaats in het stadsleven.

Na de Omwenteling van 1830 zien wij hem met de verkozenen van de Orangisten, zijn intrede doen in de Gemeenteraad.

Wanneer Hippoliet Metdepenningen, de grote orangistische voorman, in december 1832 wordt aangehouden en op 1 februari daaropvolgend voor de Krijgsraad moet verschijnen samen met een ganse groep orangisten, treedt Minne - Barth als verdediger op voor de beschuldigten, aan de zijde van een stel beroemde advocaten als Napoleon De Pauw, Rolin, Baillu en Van Huffel. Het jaar nadien geeft hij andermaal blijk van zijn orangistische gevoelens in de zaak van de paarden van de Prins van Oranje, welke de regering in beslag had genomen en openbaar liet verkopen.

Talrijke advocaten uit Brussel en Gent protesteerden tegen deze onwettige maatregel, o.m. Jan-Baptist Minne - Barth. Het is aan die twee feiten dat de Gazette van Gend in haar artikel herinnerde.

Op het ogenblik dat Minne - Barth dd. burgemeester wordt, is hij sedert een paar maanden professor van Handelsrecht aan de Gentse Universiteit.

Wij hebben gezien dat hij bij de gemeenteverkiezingen van 1836, als kandidaat van de Vrienden van de Goede Orde werd verkozen en ook deel uitmaakte van de delegatie welke zich bij Koning Leopold begaf. Naderhand trad hij op als kandidaat van de klerikale lijst, hetgeen een spectaculaire rechtsommekeer betekende. Minne - Barth bleef ongeveer een jaar de functie van burgemeester waarnemen, zonder de officiële titel te dragen. Het was pas na het bezoek van Leopold I en Koningin Louise-Marie, voor de inhuldiging van de spoorweg alhier, dat hij bij Koninklijk Besluit van 3 oktober 1837, burgemeester werd benoemd. Op 6 oktober legde hij de eed af; 's avonds brachten het muziekkorps van de

stad, de maatschappij Ste-Cecilia en de Koorzangmaatschappij hem de gebruikelijke serenades, doch de volgende dagen klonk de muziek in de orangistische pers en op het stadhuis, minder melodieus.

In zitting van de gemeenteraad van 21 oktober, vroeg Metdepenningen het woord: "Het is met een diep gevoel van smart en verontwaardiging dat de overgrote meerderheid van onze medeburgers de benoeming van de nieuwe burgemeester heeft vernomen. Het is aan ons, afgevaardigden van de stad Gent, de waardigste van onze medeburgers te wreken: ere aan de heer Van Crombrughe, door de regering verstoten omdat hij de stad te zeer heeft bemind." Spreker stelde vervolgens voor de h. Van Crombrughe alsmede de heer d'Hane Steenhuyse die het burgemeesterschap had geweigerd, plechtig te danken voor de bewezen diensten. Het was een handig voorstel van Metdepenningen; even handig was het antwoord van Minne - Barth: "Het is onnodig dit voorstel in stemming te leggen, de ganse raad is van hetzelfde gevoelen."

Op 4 november stemde de gemeenteraad, bij eenparigheid van stemmen, een hulde en dankadres aan Van Crombrughe, dat hem daags nadien door een deputatie van negen gemeenteraadsleden ten huize werd overhandigd.

De oppositie maakte de nieuwe burgemeester het leven bijzonder zuur. "Ni les attaques les plus passionnées, ni les critiques les plus acerbes ne furent épargnées à l'administration gantoise", schrijft Vermeersch in het Liber Memorialis. "Minne supporta les unes et les autres avec le calme courage d'un homme exclusivement préoccupé de remplir son devoir."

Minne - Barth begreep nochtans dat zijn mandaat van korte duur zou zijn, dat hij geen grootse plannen zou kunnen uitwerken, hoogstens een paar door zijn voorganger begonnen werken zou kunnen voltooien en dat hij in alles zou worden aangevallen en gehekeld, terecht of ten onrechte. Na enkele maanden oordeelde hij het dan ook geraadzaam er het bijltje bij neer te leggen en verzocht hij de regering zijn ontslag als burgemeester te willen aanvaarden, hetgeen hem werd toegestaan. Met een benoeming van ridder in de Leopoldsorde verliet hij het politiek toneel.

Op 26 januari 1840 werd Jozef Van Crombrughe voor de tweede maal burgervader van zijn geliefde geboortestad. Officieel betekende zulks dat de Oranjestad, nu Willem I ze na de ondertekening van het Verdrag der XXIV Artikelen van hun eed van getrouwheid had ontheven, de rangen van de nieuwe monarchie verwoogden.

Van Crombrughe heeft met de vernieuwing van zijn mandaat, enkel een symbolisch gebaar gesteld: hij was ziek en te oud om nog met stevige hand het roer in handen te nemen. Hij stierf op 10 maart 1842. Zijn ongelukkige rivaal, Jan-Baptist Minne - Barth, de burgemeester-meteoor, had inmiddels zijn dossiers en het Gerechtshof verwoogd; hij vervolgde aan de Balie zijn schitterende en slechts kortstondig onderbroken loopbaan. Hij stierf te Gent op 17 februari 1851.

Pierre KLUYSKENS

OVER DE WETENSCHAPPELIJKE EN ANDERE WAARDE VAN HEEMKUNDIGE EN LOKAALHISTORISCHE STUDIES

Wij laten hier de tekst volgen van het referaat dat Prof. Dr. Jan Art van de Universiteit Gent, vakgroep Nieuwste Geschiedenis op 12 mei hield op de 32e Gouwdag van het Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen.

Afgaande op het Cultureel Jaarboek van de Provincie waren er in 1994 in Oost-Vlaanderen 55 heem-, oudheid-, familie- en geschiedkundige kringen actief, die samen 54 tijdschriften uitgaven, goed voor minstens 5000 blzn. Hierbij zouden dan nog de jaarlijks verschijnende pagina's en de niet periodieke, eenmalige publicaties moeten geteld worden: voorwaar een indrukwekkende productie. Dit belang van de amateur binnen de constructie van het beeld van ons verleden wordt nog duidelijker wanneer men vaststelt dat in de jaarlijkse bibliografie van de geschiedenis van België minstens tweederden van de gesignaleerde titels op naam van dilettanten staan.

De vraag die het bestuur van de jubilerende heemkring me als thema voor deze lezing opgaf, lijkt dan ook zeer terecht: draagt dit alles, dragen die vele man- en vrouwenuren iets bij tot de wetenschap? Kunnen beroepshistorici en licentiaatstudenten de lokaal-historisch en heemkundige onderzoeksresultaten gebruiken? Ik zou deze vraag stapsgewijze willen beantwoorden.

Eerst zou ik willen in herinnering brengen wat zoal onder historisch-wetenschappelijk verantwoord onderzoekswerk kan verstaan worden en kort nagaan in hoeverre de lokaal-historische en heemkundige publicaties aan die criteria voldoen.

In een tweede stap dan, zou ik willen wijzen op de vele andere dan strikt wetenschappelijke, en m.i. nochtans minstens even belangrijke functies die de lokale dilleantistische geschiedbeoefening vervult.

Om te beginnen moet er komaf gemaakt worden met de idee als zou er onder beroepshistorici een grote eensgezindheid bestaan omtrent wat onder historische wetenschap mag begrepen worden en wat niet. Zo'n strikte definitie, zo'n exclusieve waardemeter bestaat niet. Als er al enige consensus heerst dan is het aangaande het inzicht dat niet zozeer wat men in het verleden bestudeert uitmaakt of het hier om een wetenschappelijk relevante bijdrage gaat of niet, maar wel de manier waarop men dat thema behandelt. Ik denk dat dit voor lokale historici een belangrijk punt is. Het is niet omdat men over 'grote' onderwerpen schrijft - over buitenlandse politiek, nationale regeringsvorming, grootschalige economische en demografische processen en wat dies meer zij - het is niet daar-

om dat men 'grote' of 'goede' geschiedenis schrijft. Er is nochtans een hele generatie vakgenoten geweest die nogal neerbuigend deed over lokale geschiedenis omdat deze zich met liliput-onderwerpen inliet, en haar belang dus niet verder dan de parochiegrenzen zou reiken.

De inmiddels ook al jaren oude studie van Leroy Ladurie over Montaignou bv., een godvergeten gat in de Pyreneeën, heeft inmiddels bewezen dat een historisch werk niet noodzakelijk over keizers en koningen moet handelen om grote relevantie te bezitten. Een goede dorpsgeschiedenis kan wel degelijk, als in een druppel, een hele wereld weerspiegelen en ook voor niet-autochtonen verrijkende literatuur vormen. Dit weze dus duidelijk: lokale historici en heemkundigen hoeven geen wetenschappelijk minderwaardigheidscomplex te onderhouden omdat ze zogezegd met 'kleine' onderwerpen bezig zijn - integendeel: de micro-storia is vandaag ook onder beroepshistorici tot een belangrijke subdiscipline uitgegroeid.

De wetenschappelijke relevantie van een bijdrage heeft dus niet zozeer te maken met het onderwerp dat erin behandeld wordt, dan wel met de manier waarop. Maar wat verstaat men dan onder het op een 'wetenschappelijke wijze' bestuderen van een onderwerp?

Grosso modo kan men binnen het antwoord op die vraag twee uitersten onderscheiden, dat van de maximalisten en dat van de minimalisten, met het merendeel van de praktiserende historici daar ergens tussenin.

Beginnen we met de minimum-eisen, waarover zowat iedereen het eens is.

Ten eerste: dat wat beweerd wordt, moet door de lezer kunnen geverifieerd worden. De auteur moet m.a.w. nauwgezet zijn bronnen vermelden, en die moeten ook door anderen raadpleegbaar zijn, zodat als het ware zoals in de exacte wetenschappen, iedere lezer de proef op de som kan nemen. Ik denk dat het overgrote merendeel van de heemkundige en lokaal-historische publicaties aan die norm voldoet en hoogstens de mondelinge bronnen een probleem kunnen vormen, als ze niet op cassette of anderszins zijn vastgelegd en op een toegankelijke plaats worden bewaard.

Ten tweede: de bronnen moeten deskundig ontcijferd worden. Zelfs een loutere bronnenpublicatie, die dus hoogstens een bouwsteen voor een te schrijven wetenschappelijke verhandeling kan vormen, vergt van de uitgever meestal de beheersing van de paleografie, chronologie, metrologie en andere hulpwetenschappen. Ook interviewen is een hele kunst. Dit is nog veel meer het geval wanneer men de bron 'aan de praat' wil krijgen: men slaagt er maar in een document meer te doen vertellen dan dat een eerste 'blote' en ongeïnformeerde lezing naar boven haalt, door de aanwending van ontcijferingsmethodes allerhande. Een goede historicus 'vertaalt' voor zijn lezer al die tekens die voor de leek in het vak onbegrijpelijk zijn of over het hoofd gezien worden en voegt op

die wijze waarde aan het brute bronnenmateriaal toe - een *conditio sine qua non* om op wetenschappelijkheid aanspraak te kunnen maken.

Ook in dit opzicht schieten maar weinig amateurs tekort, te meer daar vele bijdragen over de 19de en 20ste eeuw handelen, een periode die op het eerste zicht minder ontcijferingsproblemen met zich meebrengt. Op het eerste zicht: want makkelijke leesbaarheid kan misleidend werken en de historisch-kritische zin doen verflauwen. Een juiste interpretatie vergt meer dan ontcijferingstechnieken in de strikte zin van het woord, maar dit brengt ons bij een volgend criterium, het derde:

Het belang van de achtergrondkennis.

Zoals gezegd vergt het naakte uitgeven van een archiefstuk alleen reeds van de historicus een aanzienlijke voorkennis van de paleografie, de diplomatiek, chrono- en metrologie, de institutionele geschiedenis, de taal en ga zo maar door. Die vaststelling heeft sommigen ertoe gebracht te stellen dat de wetenschappelijke waarde van een historische bijdrage eigenlijk in hoofdzaak afhangt van de bij de onderzoeker van tevoren aanwezige kennis, en van de mate waarin die niet op de bron gebaseerde kennis wetenschappelijk is. Een voorbeeld maakt gauw duidelijk waar het om gaat. Wie door een microscoop kijkt en geen microbioloog is ziet mooie kleuren en vormen maar kan hieruit niets afleiden. Men moet van de microbiologie en wat daarmee verband houdt op de hoogte zijn wil men wat men ziet wetenschappelijk kunnen interpreteren. In het archief speelt zich hetzelfde af: een document op zichzelf blijkt voor de leek meestal zo goed als nietszeggend. Het is maar als het gekaderd wordt in een verband dat er iets uit kan geleerd worden, en hoe breder dat verband hoe beter de relevantie en de specificiteit van het document kan geduid worden.

Deze benadering, die de wetenschappelijkheid van een bijdrage niet alleen laat afhangen van het antwoord op de vraag of een bron correct en aantrekbaar is weergegeven en deskundig werd ontcijferd, maar ook de achtergrondkennis van de onderzoeker bij de afweging betreft, maakt heel wat duidelijk.

Vooreerst: het standpunt van de maximalisten, van degenen die stellen dat indien de geschiedschrijving wetenschappelijk wil genoemd worden, zij zich moet voegen naar de eisen die aan iedere wetenschap worden gesteld. Voor de maximalist vormt de bron slechts een van de vele schakels in de keten van het wetenschappelijk onderzoek, en speelt ze zowat de rol die de vallende appel in Newtons denkproces dat tot het formuleren van de wet van de zwaartekracht leidde, vervulde. De nadruk ligt binnen de maximalistische benadering vooral op de meerinformatie die de historicus vanuit zijn niet op de bron gebaseerde kennis aan een bepaalde vaststelling, een bron, toevoegt. De grootte van die toegevoegde waarde en haar mate van wetenschappelijkheid gaat dan afhangen van het antwoord op vragen zoals: wordt het onderzoek vanuit een heldere

probleemstelling aangevat, weet de historicus wel wat hij zoekt, vertrekt hij met een vraag en licht hij de lezer in over de wijze waarop hij het antwoord zal trachten te vinden? Stelt hij zich niet alleen wie-wat-en-hoe-vragen (die vooral beschrijvende antwoorden opleveren) maar vraagt hij ook waarom, en geeft hij aansluitend verklarende antwoorden? En zijn die verklaringen wetenschappelijk, d.w.z. slagen ze erin fenomenen te duiden als gevolgen van aanwijsbare oorzaken, en zijn die oorzaken de doorslaggevende? Doet hij bij dit zoekwerk naar de 'voldoende voorwaarden' beroep op de vergelijkende methode en heeft hij dus weet van gevallen die analoog zijn aan deze die hij bestudeert?

Het zal inmiddels duidelijk zijn dat de maximalisten hun naam niet gestolen hebben en, U weze gerustgesteld, ik ken weinig professionele historici die de maximum-standaard benaderen. De maximalistische benadering heeft misschien haar nut als na te streven ideaalbeeld, als praktische waardemeter van de historiografische productie legt ze de lat veel te hoog en laat ze onvoldoende nuanceren en differentiëren toe.

De nadruk op het belang van de achtergrondkennis kan echter ook meer bemoeidende perspectieven openen. Ze maakt o.m. mogelijk de specifieke bijdrage van de lokale historicus en heemkundige tot de wetenschappelijk verantwoorde geschiedschrijving duidelijker te omschrijven.

De lokale historicus beschikt immers over een relatief zeldzame voorkennis, deze namelijk die men maar verwerft door te leven op de plek waarover men schrijft. Hij kan buiten de klassieke geschreven of gedrukte bronnen tal van andere informatiedragers benutten, en zo van de weeromstuit de geschreven bronnen op een veel exactere en vollediger wijze interpreteren. Bij die andere informatiedragers denk ik dan aan het geografische milieu, het plaatselijke dialect, de mondelinge traditie, de lokale gebruiken, de belangrijke levende getuigen, de niet-officiële bewaarplaatsen: kortom al die informatie die nu eenmaal voor de niet-ter-plekke-levende ontoegankelijk blijft. Reeds Polybius schreef in de tweede eeuw voor onze jaartelling dat vooral hij die zelf in een veldslag voor zijn leven had gevochten ook bij machte was om als historicus een veldslag te beschrijven. Ik denk dat lokale historici en heemkundigen die stelling, *mutatis mutandis*, in hun blazoën zouden moeten inschrijven: zij beschikken als enigen over de 'local knowledge', die kennis die toelaat de geschiedenis van een groep van binnenuit te schrijven. En waarom zouden ze zich ook het vervolg van Polybius tirade niet eigen maken, waar hij van leer trekt tegen de kabinetgeleerden die hun tekort aan ervaring trachten te compenseren met boekenwijsheid?

Maar vooraleer op die suggestie in te gaan wil ik eerst de eerste stap van mijn betoog afronden, en een samenvattend antwoord geven op de vraag naar de waarde van de heemkundige en lokaal-historische publicaties voor het historisch wetenschappelijk onderzoek in het algemeen. Het is duidelijk dat hier

geen welles-nietes antwoord op zijn plaats is, maar van gradaties moet gesproken worden. Amateurswerk is voor de professioneel waardevol van zodra het aan de opgesomde wetenschappelijke minimumeisen voldoet en dus minstens betrouwbare en aantrekkelijke informatie verstrekt. Lokaal-historische en heemkundige publicaties kunnen tot modelstudies uitgroeien naarmate de auteur erin slaagt via vergelijking met analoge onderzoeken, oorzaken en gevolgen, ja terugkerende patronen aan te wijzen en de specificiteit van zijn casus binnen een breder geheel weet te situeren. De lokale vorser is m.i. echter het meest waardevol wanneer hij die informatie aanbrengt die voor de modale beroepshistoricus ontoegankelijk blijft, de "local knowledge". Er zijn dus verschillende manieren mogelijk om zich wetenschappelijk nuttig te maken, iedere lokale historicus of heemkundige kiest de wijze die hem het meest ligt.

In de nu volgende tweede stap in mijn betoog zou ik graag enkele aspecten benadrukken die ik bij het formuleren van een antwoord op de uitgangsvraag naar mijn gevoel niet genoeg in het licht heb kunnen stellen. De kern van mijn argument komt hierop neer, dat amateurs zich m.i. zeker niet alleen, en misschien zelfs niet in de eerste plaats, moeten toeleggen op een zich conformeren aan de normen zoals die door beroepshistorici vandaag worden naar voor geschoven. Die normen zijn eigenlijk vrij jong, en tijds- en situatiegebonden, terwijl de historische discipline minstens 25 eeuwen oud is. Het gilde der beroepshistorici bestaat hoogstens 200 jaar, en de professionelen zijn dus eigenlijk nieuwkomers op een terrein dat sinds jaar en dag door amateurs werd en wordt bewerkt. De ouderdom van het historische ambacht heeft o.m. voor gevolg dat er zeer vele zogenaamd voorwetenschappelijke onderzoeksmethodes en voorstellingswijzen in voortleven, gaande van het aloude kritische verhaal over de eigen tijd zoals reeds Herodotus dat neerschreef, over het meer beredeneerde, rationele relaas over wat nog kan achterhaald worden zoals dat reeds door Thucydides werd gebracht, tot de zeer ambitieuze structuralistisch-verklarende benaderingswijze van de laatste decennia. In de voorbije jaren is die laatste, naar verluidt zeer wetenschappelijke aanpak trouwens onder vuur komen te liggen, en houden steeds meer beroepshistorici een pleidooi voor een terugkeer, of toch minstens voor een eerherstel van het aloude historische verhaal, voor een terug in beeld brengen van de individuele actor en de vele listen en slimigheden waarlangs die handelende mens trachtte te overleven. Amateurhistorici zijn, doordat ze als het ware in de rand van het historiografische veld zijn gedrongen, erg goed geplaatst om die strijd onder broodschrijvers, want dat zijn beroepshistorici toch ook, van op afstand gade te slaan. Ze kunnen de voortzetters zijn van oudere benaderingen die misschien niet onmiddellijk aan de wetenschappelijke canon van de tijd beantwoorden, maar doorheen de eeuwen hun zinvolheid hebben bewezen. Zo vergeet men bv. te licht dat de etymologische betekenis van historie teruggaat naar het Griekse

'historein' en dat betekent: getuigen van wat men zelf gehoord en gezien heeft. M.a.w. historici hielden zich vroeger niet alleen bezig met het verleden, maar op de eerste plaats met wat zij zelf konden waarnemen, met eigentijdse geschiedenis. Waarom zouden lokale historici en heemkundigen niet het verhaal van hun eigen tijd schrijven, en de zovele zogenaamde 'petites histoires' die in de gemeente circuleren optekenen? Hoe blij zijn we niet als we zo'n bron voor de 19de eeuw terugvinden, maar wie zal zo'n geschriften voor de historici van de volgende eeuwen nalaten? De andere benadering van de dilettant vormt een noodzakelijk tegengewicht voor het officiële, beroepsmatige, door de Staat gelegitimeerde vertoog over verleden en heden zoals dat door beroepshistorici en andere woordvoerders wordt gehouden. Het wegvallen van de stem der dilettanten binnen de vele wijzen waarop het verleden geëvoceerd wordt zou cultureel gezien een fatale verarming betekenen. Wat ik wil zeggen komt hierop neer: het beeld van het verleden is veel te belangrijk opdat de constructie ervan aan beroepshistorici alleen zou overgelaten worden. Ik zeg dit niet omdat het moeilijk zou zijn om voor dit publiek het omgekeerde te beweren. Er bestaan zeer gegronde, theoretisch-historische argumenten voor. Onderzoek van geschiedenis van de historiografie heeft uitgemaakt dat van 'de waarheid' in historicis geen sprake kan zijn. Daarvoor spreken de door historici aangevoerde verklaringen elkaar te veel tegen, zonder elkaar op te heffen. Dit heeft tot het inzicht geleid dat de historische waarheid en objectiviteit maar dichter kan benaderd worden, naarmate het verleden vanuit verschillende oogpunten, invalshoeken, ja zeg maar: achtergrondkennis, benaderd wordt. Het is de som van die benaderingen die ons dichter bij de waarheid brengt, en niet het oeuvre of de visie van één historicus alleen. Dit theoretische inzicht heeft belangrijke praktische implicaties. Het betekent dat, ook al zou men op het eerste zicht het omgekeerde denken, historisch onderzoek eigenlijk groepswork is. Het betekent ook dat pluralisme, respect voor andermans benadering, als het ware ingebakken zit in de discipline, vermits zonder veelstemmigheid geen historische waarachtigheid mogelijk is. Het wil ook zeggen dat het historisch bedrijf er belang bij heeft dat zoveel mensen als mogelijk, en met de meest uiteenlopende achtergronden hun visie op het verleden geven. Pas op die manier, door het vermenigvuldigen van het aantal amateurs, kunnen eenzijdigheid en blinde vlekken vermeden worden. Amateur-geschiedkundigen weten eigenlijk al per definitie meer dan beroepshistorici. Meestal oefenen of oefenden ze naast hun hobby een 'echt' beroep uit, zodat ze als het ware met een dubbel diploma het verleden bestuderen. De professionele historicus kent alleen maar geschiedenis, de knepen van zijn vak. De dilettant kan die basisregels vrij snel aanleren en voegt daaraan dan nog eens zijn eigen beroepskennis, zijn eigen achtergrond aan toe: die van bediende of kleine zelfstandige, ingenieur of handelsvertegenwoordiger, arts of slager... in ieder geval een schat aan informatie die de beroepshistoricus altijd zal ontberen.

Er is meer: lokale vorsers hebben niet alleen een onvervangbare waarde, door hun 'local knowledge' en hun specifieke achtergrond, in het vlak van het onderzoek, maar ze zijn ook in de verspreiding van kennis over het verleden van onschatbaar belang. Ze moeten zichzelf dus niet beschouwen als de soldaten in een leger waarvan de officieren in de universiteiten zouden zetelen, maar als zelfstandige krijgers, die op hun wijze, met hun aandachtspunten en prioriteiten strijd voeren voor waarachtigheid. Ik ben ervan overtuigd dat ze op die manier pas hun onvervangbare functie, niet alleen ten opzichte van de beroepshistorici, maar ook in breed maatschappelijk verband kunnen vervullen. Zij kunnen het verhaal vertellen dat in de geschiedenisles op school of in de historische al dan niet documentaire films op televisie niet of te weinig aan bod komt: het verhaal van de eigen onmiddellijke omgeving, van de eigen voorouders of voorgangers op de gemeente. Het is op de eerste plaats in dat verhaal dat de modale Vlaming nog kan geïnteresseerd raken, en dat de noodzakelijke aanloop vormt wil zoiets groeien als een breder historisch besef, het inzicht in de niet te ontkomen verbondenheid met wat was en in de verantwoordelijkheid voor wat nog komen moet. Hun kritische omgang met de informatie over het verleden kan de lezer leren ook de actuele berichtgeving met omzichtigheid te hanteren, hun gevoeligheid voor de tijdsdimensie kan onze tijdgenoten mee helpen genezen van hun gebrek aan diepteinzicht. En tenslotte, hun zin voor relativiteit en besef van de veelvormigheid van het verleden zou er ook moeten toe bijdragen dat de multiformiteit van onze hedendaagse cultuur niet als een bedreiging, maar als een potentiële verrijking wordt aanzien.

Dames en heren, het zal U inmiddels duidelijk zijn dat ik overtuigd ben van het belang en de eigenheid van de lokale en amateuristische geschiedbeoefening. Ik zou tot besluit ook nog willen benadrukken dat die specificiteit van enerzijds de dilettantistische en anderzijds de professionele benadering van het verleden geenszins samenwerking tussen beide hoeft uit te sluiten. De opleiding geschiedenis van de Gentse Universiteit heeft in de voorbije jaren getracht via het Centrum voor geschiedenis en met de steun van de provincie, door het inrichten van lessenreeksen en het uitgeven van handboeken aan die samenwerking concrete gestalte te geven. Wat meer is, de lesgevers hebben er zich toe verbonden waar mogelijk lokale onderzoekers zo nodig met raad en daad bij te staan. Aarzel dus niet, mocht U denken dat U ergens kan geholpen worden, hen op de Blandijn aan te schrijven.

Prof. Dr. Jan ART

GENSCHEN WOORDE EN UITDRUKKINGEN
Deel XXXI

kaak, kaak,
nen twiedekker!

Bijien geschart...
en oetiekend dzer

Eddy Levis & Gill. Van Geert

Van den oavend
goa'k mee mijn ta-
pietse uit

Syn.: "'k Ga iene
goan opscharte; 'k
goa iene goan op-
doen": Ik ga mij een
lief zoeken.

Het "tapietse" slaat
hier werkelijk op een
tapijtje dat door de
jongedames opge-
rold onder de arm
werd meegenomen
om in de danszaal op
de harde stoelen of
banken te leggen,
maar ook had het de
signaalfunctie naar
de jongens vrijers-
voeten toe; ik ben
beschikbaar, ik ben
vrij.

Ne gruute lantirre
mee een klein lucht-
se

1. Een groot hoofd

met weinig verstand. Gezegd van iemand die uitwendig heel veel schijnt voor te stellen, doch inwendig zwak, onbekwaam of van geringe waarde is.

"Groote lantirns met weynig licht" (1799 - Vader Gys)

2. Wordt ook gezegd tegen iemand die in een ander zijn licht staat.

Ne muurzielaide... dat es't zuuste ras

"Ne muurzielaide" wordt gezegd van een bastaardhond zonder welbepaald ras. Het enige bijzondere dat er aan is, is dat hij tegen de muur plast. "Muurzielaide" is dan de ietwat verfranste "kakmadammenversie".

Plaat 37

En kenner kik die mee 't lierke uitgoan uuk

's Nachts gaan stelen. "Lierken" is hier een kleine ladder. Ook: "Als t'hij mee 't lierke niet uitgeweest es, hee't hij 't toch vaste g'hèwe": heeft hij niet gestolen, hij is er toch niet eerlijk aangekomen, zegt men als zinspeling op datgene wat iemand bezit. Om in te breken gaf men mekaar een "lierke": men stelde zich met de rug tegen datgene dat beklommen moest worden, de handen samengevouwen en naar beneden uitgestrekt. De klimmer zet één voet in de samengevouwen handen, de andere op een schouder, om zo omhoog te komen.

Ook: "Een voetse zette".

DE STEKKERE: (op de tafel wijzend)

"Ge goa liever **mee 't lierken uit**, in?"

("Oe èwer oe zotter", p. 5).

Ik goa weere veuruit gelijk de zeeldroaiers

Syn.: " 't Affeceer nie; hij (z') affeceert gelijk buuneknuupe; 't zit gien avancen in; hij ès nuut op avance; hij affeseert (avanceert, affeseert) gelijk 't gès in de winter; hij hee zijn affeseerschoene nie an: van d'affeseersteke hee 't jij uuk nog nie g'huurt; doar kom gien avancement in; hij hee niemands hoaste; ge moet U nie hoaste zul manneke; hij zal uuk niet doen in een hoastigheid.

Achteruitgaan in zijn werk of in zijn studies. Een zeeldraaier is een lijndraaier, een touwslager die werkzaam is op de lijnbaan in de touwslagerij. Een "zeel" is een touw van ongeveer een vinger dik. Touwslagers gaan achterwaarts om hun touwen te slaan.

Een andere verklaring is dat de touwen door het in elkaarstrengelen steeds maar korter worden wanneer ze hun afwerking naderen.

Diene Charel zoe de katte in den donker pakke

Charel: mansnaam Karel, ook in de betekenis van: "ne kadee, ne nummeroo, dat es mij uuk iene, dat es uuk nen oardegen Tieste". Tieste: mansnaam (< Fr. Baptiste): een zonderling mens.

"...in den donker knippe": het is een schijnheiligaard. Hij doet kwaad als hij denkt niet gezien te worden. Ook: hij kan de vrouwen niet met rust laten als hij denkt niet gezien te worden.

Syn.: "De kisse uit, de schaamte uit": men werpt alle schaamte af, als men denkt niet gezien te worden.

GENTSE MEMORIEDAGEN: 25-26-27 FEBRUARI

25 februari 1500:

Geboorte van Gillis Goethals, kanunnik van het kapittel van Sint-Baafs. Hij zal doctor in de geneeskunde worden en meerdere werken schrijven over genees- en heelkunde.

25 februari 1509:

Ik citeer uit Spel en Kwel in Vroeger Tijd van Willy Braekman: Op 25 februari en volgende dagen was er in 1509 "een steecspel up de Vrydachmaert ghedaen; onder andere daer was eenen Bauwen Borluyt, poorter van Ghendt, de welcke behaelde den prijs van de jonckvrouwen tsauons int hof vanden prince". De prijsuitreiking had blijkbaar 's avonds plaats in het Prinsenhof. De jonkvrouwen hadden een prijs uitgelooft die door Boudewijn Borluut was gewonnen. Deze spelen hadden plaats: " 'tSondaeghs... ende tsachtermoens was up de Vrydachmaert eenen tornoey beroepen, XX Duutsche jeghens XX Vlaminghen, dat zeer lustich om zien was, daer Bauwen Borluut, een van de Vlaminghen, groote eere behaelde".

25 februari 1578:

De Gentse kapitein Rokelfing maakt zich te Oudenaarde meester van het Groot Kanon, alias de "Dulle Griet". (Men weet eigenlijk niets over de origine van het Groot Kanon. Men veronderstelt dat de vuurmond zou gediend hebben bij de belegering van Oudenaarde in 1452 en dat de Gentenaars het tuig zouden hebben achtergelaten toen Filips de Goede Oudenaarde te hulp snelde.)

25 februari 1815:

Officiële afkondiging van de grondwet der verenigde Nederlanden die Noord en Zuid onder de kroon van koning Willem I brengt. Te Gent neemt de erfprins van Oranje zijn troepen in ogenschouw en woont 's avonds een voorstelling bij in de Schouwburg. Hij wordt geestdriftig toegejuicht door de schouwburgbezoekers en daarna door de op de Kouter samengestroomde massa.

25 februari 1859:

Geboorte te Gent van de kunstschilder Jozef Vindevogel, een voortreffelijk artiest, die vooral zal uitmunten in het bloemenggenre en Gentse stadsgezichten. Hij zal te Gent overlijden in 1941.

26 februari 1788:

Geboorte te Gent van Pierre Jacques Goetghebuer, architect en graveerder. Veertig jaar lang verzamelde hij manuscripten, dokumenten, tekeningen, enz... over zijn geboortestad. De meeste zijn nu nog te raadplegen in het Gentse Stadsarchief.

26 februari 1790:

Triomfantelijke intrede in Gent van Jan André van der Mersch, opperbevelhebber van het patriottenleger (tijdens de Brabantse Omwenteling) dat de Oostenrijkers bij Turnhout versloeg in oktober 1789. Dezelfde dag vernam men dat keizer Jozef II overleden was.

26 februari 1810:

Bij de overbrenging van het Departementaal Museum van de Sint-Pieterskerk naar de Tekenacademie, bleven, bij gebrek aan plaats in de nieuwe lokalen, heel wat "tweede keus-werken" in de kerk achter. Zij werden openbaar verkocht.

27 februari 1479:

De graanschaarste en de invoering van nieuwe belastingen verwekken een volksopstand te Gent, die door de baljuw, Jan van Dadizele, wordt onderdrukt: negen opstandelingen worden onthoofd.

27 februari 1540:

Rooms keizer Karel (reg. 1519-1556), in het Prinsenhof aanwezig tijdens zijn strafexpeditie tegen de Gentenaars, reist eventjes naar Brussel en brengt vandaag zijn broer Ferdinand mee, de latere Roomse keizer (reg. 1556-1564).

27 februari 1696:

Koning Karel II aanvaardt peter te zijn van de zevende zoon van jonker Albert van Pottelsberghe van Overdam, schepen van Gent. De doopplechtigheid gaat gepaard met veel luister, vuurwerk en verlichting. 's Avonds wordt in het hotel van de gelukkige vader, in de Biezekapelstraat, een feestmaal voor 120 genodigden opgediend waarna bal en concert volgen.

27 februari 1837:

Overlijden op 83-jarige leeftijd van de Gentse artiste Françoise Jeanne Ridderbosch. Men zag haar werk op alle Driejaarlijkse Salons te Gent, vanaf hun stichting in 1792. De kunstenaars mocht zich lange jaren verheugen in de sympathie en steun van koningen en prinses: Karel van Lorreinen moedigde haar aan, de echtgenote van Bonaparte kocht een werk van haar en koningin Louise Marie van België betaalde haar 250 goudfrank voor een Madonna. Helaas, roem en glorie vergaan: Ridderbosch eindigde haar leven in een liefdadigheidsinstelling.

27 februari 1916:

Overlijden de Gent van kunstschilder Georges Buysse. Hij was aan de Gentse Academie leerling geweest van Lodewijk Tijtgdadt en was bevriend geweest met de prins van het luminisme, Emile Claus.

Ronald DE BUCK

BIBLIOGRAFIE

In april jl. verscheen het boek "Gentse Wijken van vroeger - De Muide". Het bevat niet minder dan 230 foto's uit de rijke collectie van Jacques Lagrou, u weet wel, die populaire coiffeur van de Muide die nog altijd het herensalon exploiteert dat meer dan 100 jaar geleden gesticht werd door zijn overgrootvader.

De noodzakelijke begeleidende tekst werd geschreven door Luc Lekens, ook al geen onbekende voor onze lezers, de man die o.m. "De Gids voor Gent" schreef. Het boek beantwoordt volledig aan de verwachtingen die men er mocht in stellen en men kan er veel aangename uren in doorbrengen. Het is ondenkbaar dat een echte Muidenaar het zich niet zou aanschaffen.

Formaat: 21 x 30 cm. (29,7 cm. juist te zijn).

Ingebonden met gouddruk op de kaft, plus geïllustreerde stofwikkels.

Prijs: 1.300 fr.

Uitgave van "De Klaroen" in Nazareth. Alhoewel de uitgeverij inmiddels in falings is gegaan, is het boek nog verkrijgbaar in de boekhandel. Maar opgepast, het is een oplage van slechts 1.000 exemplaren. Wie niet achter het net wil vissen, doet er goed aan niet te lang te wachten.

H.C.

BERICHT AAN ONZE LEDEN

Om onze leden een ontgoocheling te besparen willen wij hen er nogmaals op wijzen dat zij zich de oude jaargangen van "Ghendtsche Tydinghen" (vanaf 1981 tot en met 1995) kunnen aanschaffen aan de verminderde prijs van 250 fr. per jaargang en dit gedurende ons jubileumjaar 1996 tot zolang de voorraad strekt.

Voor meer en nauwkeuriger inlichtingen verwijzen wij onze leden naar het maartnummer van dit jaar op blz. 73.

En voor dezen die het zich nog niet aangeschaft zouden hebben, maak van de gelegenheid gebruik om ook het prachtig stadsplan van B.J. Saurel - 1841 - te kopen aan 120 fr. 't stuk. Hebt u er al eens aan gedacht dit plan te schenken aan vrienden of kennissen? Zéér waardevol en spotgoedkoop!

Er bestaat een enorme belangstelling voor onze oudste jaargangen. Wij hebben een lange wachtlijst van geïnteresseerden in de Jaargangen 1972-1973-1974-1975-1976.

Leden die voor de een of andere reden geen gebruik meer zouden hebben voor deze jaargangen, mogen altijd contact opnemen met onze Bibliothecaresse Mevrouw Angèle Eggermont. (Tel.: 226.23.28)

VRAAG EN ANTWOORD

Naar aanleiding van de vraag van Mevrouw **Beatrix Baillieul** (Gh. T. 1996 - N° 3 - p. 163) bezorgde Mevrouw **Roza De Vriendt-Mores** inlichtingen over Siegfried Van Gheluwe, Voorzitter van Willem Tell.

Ze heeft aan Mevrouw Baillieul het adres medegedeeld van een achterkleinzoon en een ander ver familielid van Siegfried Van Gheluwe. Ze schrijft verder: "Zelf beschik ik over het doodsprentje met foto van Siegfried. De in het Frans opgestelde tekst is zeer conventioneel voor die periode en verstrekt geen enkele inlichting over zijn persoon.

Ik bezit eveneens een overlijdensbericht van Leo Van Gheluwe, familielid en componist. Tevens was hij oud-bestuurder der Muziekschool van Brugge. In de Dubbele Wegwijzer der Stad Gent 1914 vinden wij op blz. 1210 tussen de "Alphabetische lijst der inwoners der stad Gent" twee in het oogspringende annonces: "Firma S. Van Gheluwe, Groote Magazijnen Het Belfort, Korte Ridderstraat 6-8: Zijden, Wollen Damenstoffen, Kantens, Velours, Mercerieën, Benoodigheden voor kleermakers en klermaaksters."

In dezelfde Wegwijzer staat op blz. 1210 op naam van de dochter en schoonzoon: "O. Gevaert-Van Gheluwe, Lijnwaad, Witgoed, Katoenen, Geweefsels. Hoogpoort 37-39, opvolger der Firma S. Van Gheluwe, Groote Magazijnen Het Belfort.

In 1905 reeds hadden de 2 zonen van Siegfried Van Gheluwe, Jules en Georges, een belangrijke weverij te Gent, langs de Nieuwe Vaart.

Siegfried Van Gheluwe was ongetwijfeld een sterk bemiddelde man en het is mogelijk hierdoor dat hij voorzitter werd van Willem Tell.

Voorzitters van verenigingen werden immers geacht prestige te verlenen en voornamelijk financieel bij te springen, waardoor het prestige van hun vereniging op hun eigen persoon weerkaatste!

De zoon van Georges Van Gheluwe kende ik persoonlijk (°23-3-1878 - †6-5-1972). Hij huwde op 2-12-1905 met Marguerite De Vriendt, tante van wijlen mijn echtgenoot Jacques De Vriendt. Het is mij niet bekend dat Georges zelf ooit lid is geweest van de Maatschappij Willem Tell. Na Wereldoorlog I kende de textielindustrie een sterke economische boom. Reeds in 1922 kon Georges Van Gheluwe zich een kasteel met uitgebreide landerijen aankopen te Heusden, in de wijk "t Klaverken". Het gezin beschikte aldaar over een staf dienstpersoneel, zoals momenteel wordt aangetoond in de tentoonstelling "Upstairs-Downstairs" in de St-Pietersabdij. Georges Van Gheluwe zag alles in het "groot". Bij het tragisch overlijden van zijn echtgenote in 1929 kreeg al het personeel (arbeiders en bedienden) een dag verlof. Met een speciaal ervoor gehuurde tram werden zij vanaf de Dampoort naar de kerk van Heusden vervoerd, om aldaar de plechtige lijkdienst bij te wonen. Enkele jaren later moest

hij zijn kasteel en kostbare inboedel, waaronder veel schilderijen, openbaar verkopen om zijn financiële problemen het hoofd te bieden. Daarna hertrouwde hij met een dactylo van de Firma Van Gheluwe Frères, Martha Voisin. Hij trok zich uit de firma terug en ging naar Brussel wonen. Later kwam hij terug naar Gent en sleet zijn laatste levensjaren op een bescheiden appartement langs de Watersportbaan.

Hij had niet één dochter Georgette, zoals Mevr. Baillieul schrijft, doch drie kinderen: 1) Willy: week uit naar Brussel waar hij brigadier werd bij de gendarmen. 2) Georgette, gehuwd met Michel Vanderdonckt, zoon van een zeer rijke notaris. 3) Cécile (Tillo), gehuwd met de chirurg Harold Van der Linden uit Gentbrugge.

Over Georges Van Gheluwe die een zekere bekendheid genoot in Gent, inzonderheid in de G.B. in de Veldstraat waar hij elke dag besprekingen hield en raadplegingen gaf in verband met beurstransacties, zou nog veel kunnen uitgeweid worden. Spijts zijn financiële tegenslagen beschouwde hij zich als een gelukkig geslaagd man. Hij was liberaal en katholiek, kon perfect Nederlands, doch sprak altijd Frans. Het was dan ook in de laatste taal dat hij met vuur en vlam de vernederlandsing van de Gentse Universiteit en de andere Vlaamse problemen verdedigde. Hij riep zichzelf uit tot "Un flamingant d'expression française"!..."

LEZERS SCHRIJVEN ONS

Van de heer **Marcel De Bleecker** (°28-12-32), Kulder Nr. 37 in het Weeshuis aan de Martelaarslaan van 1937 tot 1951, ontvingen wij de volgende aanvulling en correctie aan "Gentsche Kulderkespraot" verschenen in Gh. T. 1996 - Nr. 3 - p. 165.

* Het eigen uitgedacht balspel werd gespeeld met een zelf gemaakte bal: een goed samengeperst deel papier met errond een vod en samengehouden met een koord. Het "pirren" (er een "peer" op geven) gebeurde (aangezien het een kleine bal was) met de vlakke hand, van de ene naar de andere "goal" die was afgebakend met een grote steen of een kledingstuk.

Het "pirren" met de vuist geschiedde op een echte, grotere bal, soms zelfs een voetbal, die men slechts nu en dan kon bemachtigen via het zondagse bezoek aan de familie. Dit spel duurde nooit lang: de bal werd in beslag genomen door de toezieners van zodra er één of meer ruiten sneuvelden. De kosten werden betaald door aftrok op het spaarboekje van de schuldlige.

* De "knurre" (vóór W.O. II "mueke") werd gebruikt om een zwakkere te be-

straffen (?) en werd uitgevoerd met de kneukel van de middenvinger (gebalde vuist) op het midden van de bovenzijde van het hoofd, soms met een buil als gevolg. Ook de "surveillanten" maakten ervan gebruik bij ordeverstoring.

* "Snirre" was gemalen, reeds voordien gebruikt en uitgekookt soepvlees en veel dunne saus, meestal smakeloos of minstens toch slecht gekruid. Jérôme Storme (°1925 - †1996) heeft die zeker nog gegeten van 1939 tot hij het weeshuis verliet in 1945. Dit minderwaardig voedsel verdween in de jaren '50.

* Wanneer men het weeshuis op zondag of feestdag verliet voor bezoek aan de familie, droeg men wel een uitgangskostuum dat voor iedereen gelijk was - dus uniform - maar geen rechtopstaande militaire kraag. De militaire uniformen verdwenen trouwens in 1923. Met de rechtopstaande kraag bedoelde Jérôme de stijve kraag van de "capuchon", enkel voor de kleintjes met kap. De "raoepeschelle" heeft daar niets mee te zien: daarmee bedoelde men de witte boord ("stijve col") met aanvankelijk vooraan omgeplooide hoekjes en later dubbele boorden, zoals bij een normaal hemd.

AANVULLENDE LEDENLIJST

- 2947. Vandevelde J., Tijl Uilenspiegelstraat 11, 9050 Gentbrugge
- 2948. De Bruyne E., Kikvorsstraat 1549, 9000 Gent
- 2949. Maselyne F., Hoevepoort 16, 9030 Mariakerke
- 2950. Mw. Perriens B., Breendonkstraat 24, 9000 Gent
- 2951. D'Hondt J.-M., Emiel Moysonlaan 84, 9000 Gent
- 2952. Trachet R., Adolf Samuëlstraat 14, 9050 Gentbrugge
- 2953. Delaporte J.P., Jutestraat 27, 9030 Mariakerke
- 2954. Mw. Dezutter J., Sint-Amelbergastraat 28, 9700 Oudenaarde
- 2955. Mw. Van Der Linden V., Hubert Frère-Orbanlaan 87, 9000 Gent
- 2956. Brusselmans K., Sint-Lievenspoortstraat 208, 9000 Gent
- 2957. Baele A., Beukenstraat 32, 9940 Evergem
- 2958. Plum P., Oude Houtlei 90, 9000 Gent
- 2959. Verhoeven K., Vennenstraat 29, 9820 Bottelare
- 2960. Mw. Cornelis J., Heidestraat 6, 9230 Massemen
- 2961. Van Herwegen R., Sint-Michielsplein 1, 8500 Kortrijk
- 2962. Loockx M., Vuurkruisersstraat 4, 9050 Ledeberg
- 2963. De Moor E., Salamanderstraat 13, 9000 Gent
- 2964. De Vreese C., Oude Gentweg 21, 9840 De Pinte
- 2965. Dobbelaere R., Langendamdreef 52, 9880 Aalter
- 2966. Claeys E., Zandekensstraat 10, 9030 Mariakerke

2967. Mw. Philips Y., Groot-Brittaniëlaan 94, 9000 Gent
 2968. Peckstadt I., Tieltseseenweg 69, 9900 Eeklo
 2969. Van Schil J., Val des Bons Malades 220 L, 2121 Luxembourg
 2970. Verbruggen G., Ferdinand Louisbergskaaï 74, 9000 Gent
 2971. Vlieghe F., Meesjesstraat 11, 9032 Wondelgem
 2972. De Paepe L., Nekkersputstraat 128, 9000 Gent
 2973. Rombaut E., Sportstraat 40, 9000 Gent
 2974. De Vuyst W., Wulverdam 40, 9041 Oostakker
 2975. Maresceau M., Visserij 61, 9000 Gent
 2976. Puttevils C., Willem Wenemaerstraat 7, 9000 Gent
 2977. Goossens N., Daknammolenstraat 66, 9160 Daknam
 2978. Mw. Sarteel L., Beschavingstraat 30 bus 1, 2020 Antwerpen
 2979. Martiny J.-Cl., Spinnmolenplein 186, 9000 Gent
 2980. Boone J.P., Oude Brusselseweg 10, 9090 Melle
 2981. Mw. De Saedeleer C., Gelukstraat 39, 9000 Gent
 2982. Taelman A., Kortrijksesteenweg 762, 9000 Gent
 2983. Delefortrie F., Kerkstraat 176, 9050 Gentbrugge
 2984. Dewitte A., Kleine Stadenstraat 71, 8830 Hooglede
-

GÊNSCHE PRÂOT

De professor Lichtenburg gaf en conference over "Atavisme". Lanst achter in de zoale zaoten der twie wirkelûuze, die ne kîer kwaome luistere om een beetse te schuile veur de regene.

De meinsche, zei de professor, irven alles van hulder êwers, gaoven in gebreke; dat es e gevolg van 't vaoderschap, de meinsche die gîe Vlaomsch en keune, hîete dat "Atavisme".

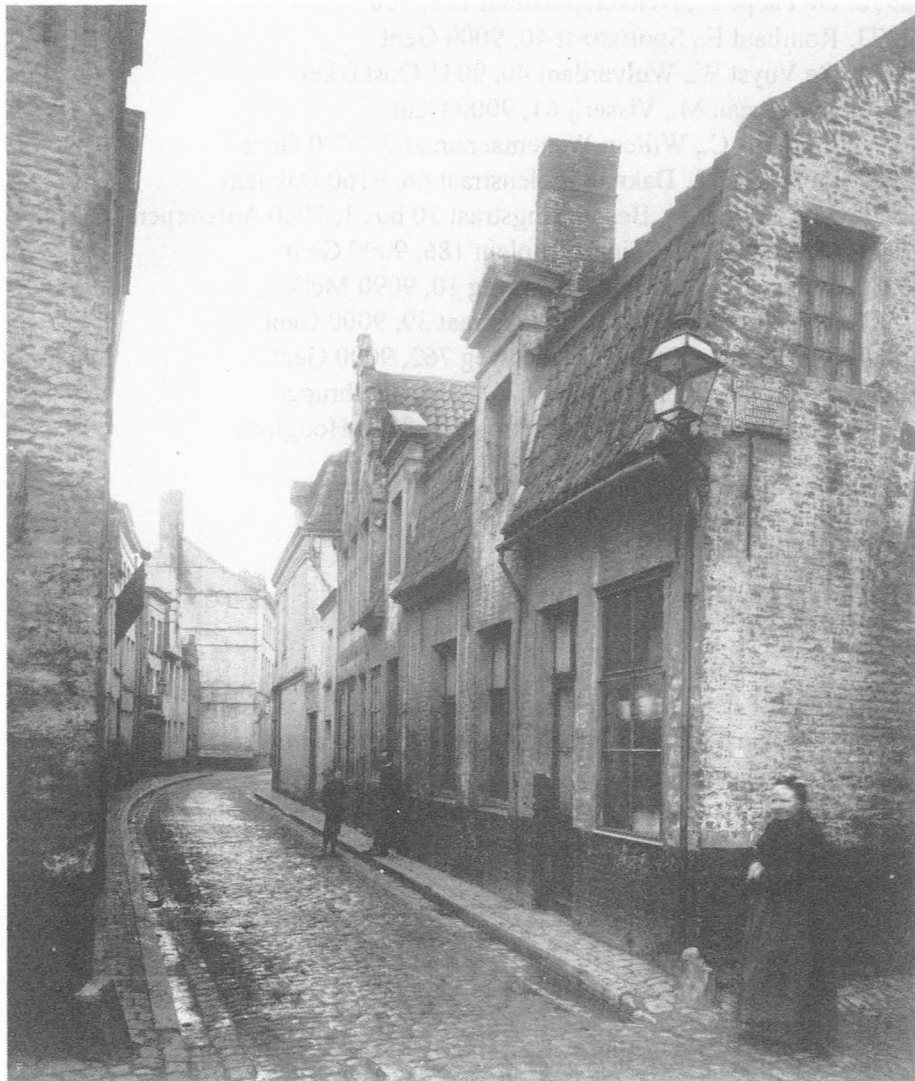
- Kom, zei Bert al mee ne kîer tege zijne kamerâod, 't hêwd op van regene, 'k en verstaoder toch niets van, lâot ons mâor vûurtgâon...

Op strâot zei den andere: verstâode gij da nie?

- Bij nîen ek, zei Bert, verstâode 't gij?

- Bij jao ek, zei den andere: Hij wil zegge, aos u vaoder bij veurbeeld gîen jonges g'had en hee, da g'er ûuk gîenen en zul krijge...

DIT BESTAAT NIET MEER

Een stukje van het Engelandgat. Vooraan rechts: "Vrouwmattensstraetje - Ruelle des Gardes Couches". Copyright A.C.L. Foto Nr. 35305.